

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΟΥ 1822 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τοῦ κ. ΛΑΖΑΡΟΥ Θ. ΧΟΥΜΑΝΙΔΗ

Τακτικὸς Καθηγητοῦ τῆς Α.Β.Ε.Π.

Εἰσαγωγή

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας συνετελέσθη ἡ σὺν τῷ χρόνῳ ἐξαφάνισις τοῦ βυζαντινοῦ ὑπερπύρου ἀπὸ τὰς συναλλαγὰς, μολονότι τοῦτο ἐξηκολούθει νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς μέσον ἀποθησαυρισμοῦ καὶ στολισμοῦ, ἔτι δὲ καὶ νὰ ἀνταλλάσσεται μέχρις ἀρκετοῦ μακροῦ χρόνου μὲ τὰ τουρκικὰ καὶ ἄλλα νομίσματα τῆς Ἑσπερίας.

Κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν αἱ δοσοληψίαι τοῦ ἐμπορίου ἀπήτουν νόμισμα καὶ ὁ κατακτητὴς ὡς ἦτο φυσικὸν προέβη εἰς κοπὴν ἰδίου νομίσματος.

Τὰ τουρκικὰ νομίσματα κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους κοπῆς τῶν ἔφερον δοξαστικὰς φράσεις ἢ θρησκευτικὰς τοιαύτας, ὡς ἐπίσης κατὰ τὸ βυζαντινὸν καὶ ἀραβικὸν πρότυπον, τὴν εἰκόνα τοῦ Σουλτάνου κατὰ τὸν χρόνον τῆς κοπῆς τῶν.

Τὰ χρυσᾶ νομίσματα (altin) περιεκτικότητος 13 καρατίων χρυσοῦ (ἴσον πρὸς 7 γρόσια) κοπέντα ἐπὶ τῇ Ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β' (ἀνεῦ ἐνδείξεως ὀνομαστικῆς ἀξίας, τῆς τιμῆς τῶν καθοριζομένης ἐκ τῆς περιεκτικότητος τῶν εἰς πολύτιμα μέταλλα καὶ τῆς ζητήσεώς τῶν ἐν τοῖς Χρημαστηρίοις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν) ἦσαν ἀπομίμησις τῶν ἐνετικῶν τσεκινίων (zeczino)¹, ἑκαλοῦντο δὲ καὶ τσεκίνια φουντουκλή (findik), 17 καρατίων χρυσοῦ. Ἐπίσης χρυσᾶ ἦσαν καὶ τὰ πολιτικά (zer Istanbul, κοπέντα ἐπὶ Ἀχμέτ Γ' (1703 - 1770), μὲ περιεκτικότητα 13 καρατίων χρυσοῦ (ἴσον πρὸς 5 γρόσια) καὶ ὑποδιαίρέσεως τὸ νισφιέ (nisfiye) ($\frac{1}{2}$ τοῦ πολιτικού) καὶ τὸ ρουμπιέ (rubiye) ($\frac{1}{4}$ τοῦ πολιτικού), τὰ μισριά (misr) κοπέντα ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὰ μαχμουντιέ.

1. Κατὰ τὴν Ἑνετοκρατίαν τὸ κυκλοφοροῦν zeczino ἴσοῦτο πρὸς 11,20 δρχ., ἐνὸς τῶν ἀργυροῦν δουκάτων (6 λιρῶν) ἴσοῦτο πρὸς 1,24 δρχ., τὸ δὲ ἀργυροῦν τάλληρον μὲ 4,98 δρχ. καὶ ἡ λίρα Παρισίων (τορνέζικα) μὲ 3,10 δρχ. τὸ σολδίων μὲ 1,20 δρχ., (μετὰ τὸ 1650 τοῦτο ἦτο ἴσον πρὸς 2,50 δρχ. ἐνὸς μὲ ἕμισον σολδίων ἴσοῦτο τὸ bezzo). (Α. Ἀνδρεάδης: Περὶ τῆς οἰκονομικῆς Διοικήσεως τῆς Ἐπτανήσου ἐπὶ Βενετοκρατίας, ἐν Ἀθήναις, 1914, σελ. 33).

(mahmuniye), κοπέντα ἐπὶ Μαχμούτ Α' (1730 - 1754), ὡς καὶ τὰ κοπέντα ἐπὶ Μουσταφᾶ Γ' (1759 - 1779) νομίσματα.

Τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα ἦσαν τὸ πιάστρον, ἴσον πρὸς 5 γαλλικὰ χρυσᾶ φράγκα καὶ τὸ ὁποῖον καθ' ὄλον τὸν 18ον αἰῶνα συνεχῶς ὑπετιμᾶτο, ὥστε νὰ κατέλθῃ ἡ ἀξία του κατὰ 50%¹, τὸ ἄσπρον² (akce) κοπὲν ἐπὶ Σουλτάνου Ὁρχάν, (1324-1359), Ἰδρυτοῦ τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ τὸ ἐπίσημον νόμισμα γρόσιον (gurus)³ κοπὲν ἐπὶ Σουλεϊμάν Β' (1687 - 1691), ἴσον πρὸς 40 παράδες (ἀργυροῦν νόμισμα) καὶ ἴσον πρὸς 120 ἄσπρα. Τὰ 500 γρόσια ἰσοῦντο μὲ 1 πουργί καὶ 10.000 πουργία μὲ ἕνα θησαυρὸν (hazine). Πλὴν τῶν νομισμάτων, τὰ ὁποῖα ἀνεφέραμεν, ὑπῆρχον καὶ νομίσματα τοῦ 1½ γροσίου, 2 γροσίων, 2½ γροσίων, 3 γροσίων, 5 γροσίων, 6 γροσίων, 5 παράδων, 10 παράδων, 15 παράδων, 20 παράδων, 30 παράδων. Ἐπίσης ἐκυκλοφόρου καὶ χαλκᾶ (μενγκίρ) ἰσοτιμίας 1 ἄσπρον = 4 χαλκᾶ κοπέντα ἐπὶ Μουράτ Α' (1362 - 1389) καὶ περιπέσαντα ἐν ἀχρηστίᾳ ἐπὶ Μαχμούτ Β' (1808 - 1836)⁴.

Ἐννοεῖται ὅτι ἐκυκλοφόρου καὶ διάφορα ἄλλα νομίσματα μὴ Τουρκικὰ ὡς τὰ Ἰσπανικὰ (δίστηλα ἢ κολονάτα) ἢ αἱ χρυσαὶ δούπια (doppia ἢ pistola) καὶ Μεξικανικὰ τάλληρα, λίραι, στερλίνας, ναπολεόνια, Ὁλλανδικαὶ κορώναι. Πορτογαλικά δούπια, Αὐστριακὰ τάλληρα (ρεγγίνας) τῆς Μαρίας Θηρεσίας, Ἑνετικά χρυσᾶ φλωριά, ἀργυρᾶ δουκάτα, Σαξωνικὰ καὶ Βουαρικὰ τάλληρα, Αὐστριακαὶ σφάντζικαι κλπ. Αἱ συναλλαγαὶ ὁμοῦ ἐγίνοντο κυρίως διὰ τουρκικῶν νομισμάτων δι' ὧν ἐγίνοντο καὶ αἱ πρὸς τὸ Κράτος πληρωμαὶ καὶ συνετάσσοντο καὶ οἱ προϋπολογισμοὶ τοῦ Κράτους. Ἐνόσω ἡ αὐτοκρατορία παρήκμαζε τὸ τουρκικὸν νόμισμα ὑπέκειτο εἰς κιβδηλείαν καὶ ὑπετιμᾶτο⁵.

Οὕτως, ἐνῶ πρὸ τοῦ Σουλεϊμάν Α' (1520 - 1566) ἡ ἐνετικὸν τσεκίνιον ἰσοῦτο πρὸς 15 ἄσπρα (τῆς γνησιότητος τοῦ τσεκινίου πιστοποιουμένης ἐκ τῆς σφραγίδος τοῦ Κράτους) ἐπὶ τῆς βασιλείας του ἐν τσεκίνιον ἠγόραζε 60 ἄσπρα⁶, ἄλλωστε λόγῳ τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ τουρκικοῦ νομίσματος οἱ πρόξενοι Θεσσαλονίκης προετίμων νὰ πληρώνωνται μὲ ἐνετικά τσεκίνια. Κατὰ Leake τὸ 1805 τὸ γρόσιον ἰσοῦτο μὲ 15 πέννες ἢ 1,8 τοῦ φράγκου⁷. Ἐπὶ Καποδιστρίου (1825)

1. Α. Ἀνδρεάδης: L'administration financière de la Grèce sous la Domination Turque εἰς «Ἔργα», Ἀθῆναι 1938, Τόμ. I, σελ. 687. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος 1 γρόσιον ἰσοῦτο πρὸς 1 φράγκον.

2. Τοῦτο ἐκλήθη οὕτως ἐνεκα τοῦ χρώματός του εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τοῦ κιτρίνου τοῦ χρυσοῦ. Κατὰ τὸν περιηγητὴν Sanderson (1584) ὑπῆρχον δύο εἰδῶν ἄσπρα, τὸ μικρὸν καὶ τὸ μέγαλον διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπληρώνοντο οἱ μισθοὶ τῶν στρατιωτικῶν (Κ. Σιμόπουλου, Ξένοι Ταξιδιώτες στὴν Ἑλλάδα, 333 μ.Χ. - 1700 Ἀθῆναι, 1972, σελ. 682). Τὸ ἄσπρον κυκλοφοροῦν καὶ εἰς Ἑπτάνησον ἐπὶ Ἐνετοκρατίας ἰσοῦτο εἰς αὐτὴν πρὸς 2,75 λεπτά. (Α. Ἀνδρεάδης, Περὶ τῆς Οἰκονομικῆς Διοικήσεως τῆς Ἑπτανήσου, Αὐτόθι).

3. N. Svoronos : Le Commerce de Salonique au XVIII Siècle, Paris 1956 καὶ Π. Δερτιλῆ : Συμβολὴ εἰς τὴν Δημοσιονομικὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821, Ἀθῆναι 1971 σελ. 99 κ.ἐπ.

4. Δ. Νικολετόπουλον : Περὶ τοῦ Νομίσματος ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Ὁθώου, Ἀθῆναι 1974.

5. G. Finlay : Ἱστορία τῆς Τουρκοκρατίας καὶ Ἑνετοκρατίας στὴν Ἑλλάδα ἑλλην. μετ. Ἀθῆναι 1972. σελ. 54, Κ. Σιμόπουλον, σελ. 663.

7. W. A. Leake, Travels εἰς Morea, London 1830, Vol. I, σελ. 16.

δμως τοῦτο υπετιμήθη ἔνεκα τῆς κιβδηλείας καὶ τῆς κρίσεως τῆς αὐτοκρατορίας, διὰ τὰ κατέληθε εἰς τὰ 0,33 τοῦ γαλλικοῦ φράγκα¹. Κατὰ Urquhart τὸ 1820 ἦ λίρα ἰσοῦτο πρὸς 30 γρόσια². Τὸ 1825 τὸ γρόσιον εἶχεν ἐκπέσει εἰς 40 λεπτά. Κατὰ τὴν ἐν Ἄστρει Β' Ἐθνοσυνέλευσιν ἡ δωδεκαμελὴς Ἐπιτροπὴ τὰ εἰς χρῆμα ἔξοδα ὑπελόγησεν εἰς 12.846.220 γρόσια³. Ὁ Παπαρρηγόπουλος ὑπολογίζει τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς 29 ἑκ. δρχ. (1 γρόσιον=54 λεπτά). Ὁ Ἀνδρεάδης ὅμως παρατηρεῖ ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ γρόσιον ἐντὸς μᾶς ἑπταετίας υπετιμήθη, ἀπὸ δὲ τοῦ 1825 ἀσφαλῶς ἦτο κάτω τῶν 50 λεπτῶν, κατὰ δὲ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Γόρδανος τὸ γρόσιον ἰσοῦτο πρὸς 41 λεπτά, οὕτω συμπεραίνει ὅτι ἡ ἀξία τούτου ἦτο 40 λεπτά⁴. Ἐπὶ Ἀχμέτ Γ' τὸ γρόσιον ἐξῆλθεν $\frac{1}{10}$ ὀλιγώτερον τῶν 9 δραμιῶν καὶ ἐπὶ Μαχμουτ Α' 5 $\frac{1}{2}$ δράμια, ἐπὶ Μουσταφᾶ Γ' 5 δράμια, ἐπὶ Ἀβδουλ Χαμίτ Α' (1774 - 1789) 4 $\frac{1}{2}$ δράμια, ἐπὶ Σελήμ Γ' (1789 - 1807) 4 δράμια, ἐξ ὧν 1.34 δρ. ἀργύρου καὶ $\frac{1}{4}$ κράματος⁵.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος 1 γρ. ἰσοῦτο πρὸς 5 χρυσὰ φράγκα, τὸ 1715 πρὸς 2,60 φράγκα, τὸ 1784 μὲ 2 φράγκα, τὸ 1803 πρὸς 1,60 καὶ τὸ 1821 πρὸς 0,80 γρ.⁶ Ἐπίσης τὸ 1735 1 γρ., 27 παρ. ἰσοῦντο πρὸς ἕν πιάστρον τῆς Σεβίλλης, ἧτοι ἡ ἀξία τούτου ἦτο κατὰ 60% ἀνωτέρα τοῦ γροσίου⁷. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τιμαὶ ἔφθαναν λίαν ἀργὰ εἰς τὸ Χρηματιστήριον⁸. Κατὰ Παπαρρηγόπουλον τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1822 τὸ δίστηλον ἰσοῦτο πρὸς 7 $\frac{1}{2}$ γρόσια καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1826 πρὸς 13 γρόσια⁹. Κατὰ Νικόδημον ἕνα δίστηλον ἰσοῦτο πρὸς 8 $\frac{1}{2}$ γρόσια¹⁰.

Τὸ 1810 τὸ ἀργυροῦν πιάστρον ἰσοῦτο πρὸς 1 σ. καὶ τὸ 1820 πρὸς 9 στερλίνας. Ἡ σχέσις πιάστρου πρὸς ἄσπρο ἐν Ὀλλανδίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Βενετίᾳ ἦτο 1 πιάστρον = 100 ἄσπρα, ἐνῶ εἰς Τουρκίαν, Ἑλλάδα, Περσίαν καὶ Ἀρμενίαν 1 πιάστρον ἰσοῦτο πρὸς 120 ἄσπρα, εἰς Ἀγγλίαν ὅμως καὶ Σουηδίαν ἡ σχέσις τούτων ἦτο 1 πιάστρον ἰσον πρὸς 80 ἄσπρα. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἰσοτιμίαν τῶν νομισμάτων τὸ 1820 ἐν Κωνσταντινουπόλει 115 παράδες ἰσοῦντο πρὸς 1 φλωρίνιον, ἐλαμβάνοντο δὲ 14,5 σολδία δι' ἕν πιάστρον. Ἐπίσης ἐδίδοντο 95

1. Α. Ἀνδρεάδης: Μαθήματα Δημοσίας Οἰκονομίας, Ἀθήναι 1924, σελ. 6.

2. D. Urquhart: Turkey and its resources, London 1833, σελ. 188.

3. Μάμουκα, Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος συμβάντα κ.λ.π. 1830-1832, Ἀθήναι 1839 - 1852. Τόμ. Η'.

4. Α. Ἀνδρεάδης: σελ. 7.

5. Π. Ραπτάρχη: Ἱστορία τῆς Οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Ἑλλάδος, Τόμ. Ι, 1821 - 1862, Ἀθήναι 1934, σελ. 43 - 44.

6. Ν. Πατέλη: Ἡ Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ καὶ ὁ Πλοῦτος τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, Ἀθήναι 1936, σελ. 4.

7. Τ. Κρεμμυδᾶν: Τὸ Ἐμπόριον τῆς Πελοποννήσου στὸ 18ον αἰῶνα (μὲ βάση τὰ Γαλλικὰ Ἀρχεῖα), Ἀθήναι 1972, σελ. 119.

8. Ν. Σβορνος: σελ. 113.

9. Κ. Παπαρρηγόπουλος: Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐν Ἀθήναις 1874. Τόμ. Ε', σελ. 808.

10. Κ. Νικόδημος: Δικαιολογικὴ Ἐκθεσις τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀγῶνος Δικαιωμάτων τῶν Ψαριανῶν καὶ πρότασις περὶ ἐξελέξεως τῶν λογαριασμῶν τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Φαρῶν, ἐν Ἀθήναις, 1883, σελ. 8 - 9.

πιάστρα διὰ μίαν λίραν στερλίαν και 124 παράδες ἔναντι 1 σκούδου τῆς Μάλτας, ἐλαμβάνοντο δὲ 73 καπικία ἔναντι 1 πιάστρου¹.

Ἡ σχέσις πιάστρου πρὸς zecchino τῆς Βενετίας τίτλου 0,997 καθαροῦ χρυσοῦ και βάρους 3.494 γρ. (ὅταν τοῦτο πρότερον ἐκαλεῖτο δουκάτον ἦτο 3.559 γρ.) διεκუმάνθη ἐπίσης, ὥστε τὸ 1797 ἐνῶ 1 zecchino ἰσοῦτο πρὸς 3 πιάστρα τὸ 1797, χρονολογία πτώσεως τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, τοῦτο ἰσοῦτο πρὸς 7 πιάστρα, ἦτο τὸ πιάστρον ἀπόλεσε τὸ ἡμισυ και πλέον τῆς ἀξίας του, συγχρόνως παρετηρήθη και διπλασιασμός τῶν τιμῶν².

Ὁ Ραπτάρχη³ τὴν σχέσιν τοῦ zecchino πρὸς τὸ γρόσια τὴν προσδιορίζει διὰ τὸ 1775, ὡς 1 zecchino = 7,5 γρόσια, διὰ τὸ 1821 1 zecchino = 12 γρόσια και διὰ τὸ 1823 1 zecchino = πρὸς 22 γρόσια και 20 παράδες. Ὁ Κρεμμυδάς (σελ.115) δίδει τὴν ἐξῆς μεταξὺ zecchino και γροσίου ἰσοτιμίαν :

1717	3	γρόσια	3	παράδες
1725	3	»	5	»
1735	6	»	13	»
1736	3	»	17	»
1740	3	»	20	»
1750	3	»	33	»
1774	4-5	γρόσια		

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ κέντρα ἐξαργυρώσεως τῶν νομισμάτων κύριον τοιοῦτον ὡς ἐπίσης και χρηματοδοτήσεως ὑπῆρξεν ἡ Κωνσταντινούπολις και ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος ἡ Σμύρνη και ἡ Θεσσαλονίκη⁴.

Ἡ ἐξέγερσις τοῦ ἔθνους κατὰ τοῦ τυράννου ἦτο φυσικὸν νὰ προκαλέσῃ μὲ τὴν Α' Ἐθνοσυνέλευσιν και τὴν ἀντίδρασίν του ἔναντιον τῆς κυκλοφορίας τῶν τουρκικῶν νομισμάτων ἐντὸς τῆς ὑπ' αὐτὴν ἐπικρατείας. Και ναὶ μὲν ἐκ πρακτικῶν λόγων τοῦτο ἦτο ἀδύνατον νὰ συμβῆ, ὅμως ἡ κοπή τοῦ ἑλληνικοῦ νομισματος ἐσήμαινε και τὴν ἐξάλειψιν τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας ἐκ τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου.

1. R. Kelly : The Universal cambist and commercial instructor being a full and accurate treatise on the exchanges, coins, weights and measures, London 1831, Vol. I, σελ. 314 και Vol. II, σελ. 40 κ. ἐπ.

2. F. Beaujour : Tableau du Commerce de la Grèce formé d'après une année moyenne depuis 1787, jusqu'en 1797, Vol. I - II. Paris 1800. Vol. I, σελ. 181 και N. Svoronos σελ. 82-83.

3. Π. Ραπτάρχη: Τόμ. Α', σελ. 45.

4. Τ. Κρεμμυδῶν : σελ. 121.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀπὸ τοῦ 1822 μέχρι τοῦ 1867

Τὴν 5ην Μαρτίου 1822 τὸ Βουλευτικὸν Σῶμα τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀ' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐξέδωσε διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τῆς 5ης Μαρτίου 1822 ψηφίσματος τὸν ὑπ' ἀριθ. 6 νόμον, δημοσιευθέντα εἰς τὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκδιδόμενον κώδικα τῶν Νόμων, δι' οὗ καθωρίσθη ὅπως κοπῶσιν ἀργυρᾶ νομίσματα, μέταλλα ἀναμνηστικά ἰσοβαρῆ καὶ ἰσομεγέθη ἐκ καθαροῦ ἀργύρου, διαμέτρου ἡμίσεος δακτύλου καὶ πάχους μιᾶς μετρικῆς γραμμῆς, νὰ φέρωσι δὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τὸ σύμβολον τῆς Ἐπιδαύρου καὶ γύρωθεν αὐτοῦ τὰς λέξεις «Ἡ Ἑλλάς εὐγνωμονοῦσα» καὶ ἐπὶ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς γύρωθεν τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐθνικὴ Συνέλευσις» αακβ' 1.

Τὰ νομίσματα ταῦτα θὰ ἐκόπτοντο τόσα ὅσα ἦσαν τὰ ὑπογράψαντα τὸν ὀργανικὸν νόμον μέλη τῆς Συνελεύσεως, θὰ περιήρχοντο δὲ ὡς ἀναμνηστικά μέταλλα εἰς τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν. Πρὸς κατοχύρωσιν μάλιστα τοῦ ὀρισθέντος ἀριθμοῦ τῶν νομισμάτων τούτων διετάχθη ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ καταστροφῇ τῆς μήτρας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔθεσπίσθησαν καὶ ποιναὶ διὰ τὴν παραχάραξιν τῶν.

Τὸ ψήφισμα τοῦτο τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀ' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐξετελέσθη διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 18/20 Σεπτεμβρίου 1835 «περὶ διανομῆς ἀργυρῶν νομισμάτων εἰς τὰ μέλη τὰ συγκροτήσαντα τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ Συνέλευσιν» α) τροποποιηθέν : 1) ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς ἀπονομῆς τῶν νομισμάτων καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους (τὰς οἰκογενεῖας) τῶν ἀποθανόντων μελῶν τῆς Συνελεύσεως ἐπιτραπέντος, ὅπως ὁ κληρονόμος διατηρήσῃ ταῦτα ὡς κειμήλια χωρὶς ὅμως νὰ δύναται νὰ στολισθῇ δι' αὐτῶν καὶ 2) ὡς πρὸς τὸ ποσὸν ἐκδοθέντων 3 νομισμάτων περισσοτέρων τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως.

Ἡ Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος ἐξέδωσε τὸν ὑπ' ἀριθ. 9 τῆς 5ης Ἀπριλίου 1833 νόμον, δι' οὗ ἀπεφασίσθη, ὅπως γίνῃ συλλογὴ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἀπὸ τὰ ἱερὰ Μοναστήρια καὶ τὰς Ἐκκλησίας, ἵνα δι' αὐτῶν κοπῶσι νομίσματα ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐγκαίρου ἐπιστροφῆς αὐτῶν. Ἐπίσης τὸ ἐκτελεστικὸν Σῶμα τῆς Διοικήσεως διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1037 τῆς 22ας Ἀπριλίου 1822 ἀποφάσεώς του ἀπηγόρευσε ἐπὶ ποινῇ κατασχέσεως τὴν ἐξαγωγήν τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ὄχι μόνον ἐκτὸς τῆς Ἐπικρατείας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς ἐπαρχίας εἰς τὴν ἄλλην. Τὴν δὲ 12ην Ἰουνίου 1822 ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως ὑπέβαλεν εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Βουλευτικοῦ σώματος τὴν παράκλησιν νὰ ζητηθῇ ἡ ἔγκρισις τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος διὰ τὴν

1. Τὰ Ἑλληνικὰ Νομίσματα (Γενικὴ Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικοῦ). Ἔργασια γενομένη ὑπὸ τοῦ Τμηματάρχου Κινήσεως Κεφαλαίων κ. Γ. Βεναρδῆκου, τοῦ Προϊσταμένου τοῦ Νομισματικοῦ Γραφείου κ. Γρ. Τέντε τῇ βοηθείᾳ τῶν κ.κ. Ι. Τασοῦλη, Κ. Κωνσταντοπούλου καὶ Ἰ. Καρρᾶ, (Πρόδ. Κ. Βαρβαρέσσου), ἐν Ἀθήναις 1932, σελ. 5 κ.ἐπ. Ὁ ἀναγνώστης δέον ὅπως ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του ὅτι ἐν συνεχείᾳ θὰ παρακολουθήσῃ μετὰ τινος ὀφ' ἡμῶν σχόλια περιληπτικῶς τὸ κείμενον τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου ὡς πρὸς τὰ κυκλοφορήσαντα νομίσματα.

κοπήν τῶν ἐξῆς νομισμάτων : 1) ἀργυροῦ πενταδράχμου, τὸ ὅποιον νὰ περιεῖχε 5 δράμα ἀργύρου· καὶ νὰ εἶχεν ἀξίαν 100 δβολῶν ἑκαστος ὀβολὸς ἦτο τὸ ἐν εἰκοστὸν τῆς δραχμῆς καὶ 2) νομίσματος ἐκ χαλκοῦ τοῦ ἐνὸς πέμπτου τοῦ ὀβολουῦ. Ἡ κοπή ὅμως τῶν νομισμάτων τούτων δὲν ἐπετεύχθη λόγῳ τῆς κρατούσης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνωμίλου καταστάσεως καὶ πολυαρχίας¹. Οὕτω, κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 17ης Ὀκτωβρίου 1825 τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως ἐπροτάθη ὅπως κοπῆ νόμισμα χάλκινον, διαρτίσθη δὲ καὶ ἡ ἐπί τῶν νομισμάτων Ἐπιτροπή, ἵνα δώσῃ τὸ σχέδιον τοῦ νομίσματος καὶ νὰ ὀρίσῃ νομισματικὴν μονάδα σταθερὰν καὶ πραγματικὴν δεδομένου ὅτι ἡ τιμὴ τῶν Ἰσπανικῶν ταλλήρων διεκμαίνεται, τὸ δὲ ἀρχικὸν νόμισμα ἦτο ὑποθετικόν. Παρὰ ταῦτα δὲν καταρθώθη ἡ κοπή Ἑλληνικοῦ νομίσματος, πρὸ τοῦ ἔτους 1828 ἐνῶ ἤδη ἔχομεν τὴν πρώτην πτώχευσιν τὸ 1826.

Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς διακυμάνσεως τῆς τιμῆς τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τότε νομισμάτων, τῆς κιβδηλείας οὐχ' ἦττον συμπαρομαρτούσης διὰ τὴν διαταραχὴν εἰς τὰς συναλλαγὰς ἡ Προσωρινὴ Διοίκησις ἀπεφάσισε τὸν καθορισμὸν τῆς ἰσοτιμίας τῶν κυκλοφορούντων νομισμάτων. Ἐκ τοῦ Ἀρχείου Βλαχογιάννη ὁ Δημακόπουλος μᾶς παραθέτει ἔγγραφον τοῦ Ἐπαρχεῖου Σαλῶνων ἀπευθυνόμενον εἰς τὴν Προσωρινὴν Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος, ἐκφράζον τὴν ἀγωνίαν τῶν συναλλασσομένων καὶ ὑποδεικνύον τὰ πρὸς τούτοις μέτρα².

«Περίοδος Β΄»

Ἀριθ. 112 τοῦ Πρωτοκ.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Οἰκονομίας

Τὸ Ἐπαρχεῖον τῶν Σαλῶνων

Ἐν Σαλῶνοις τῆ 26ῃ Μαΐου 1823

Ἐπειδὴ ἡ διαφορά τῆς τιμῆς τοῦ νομίσματος ἐμποιεῖ μεγάλην δυσκολίαν εἰς τὴν ληψοδοσίαν καθ' ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν ἐπικράτειαν, ἐπειδὴ αἱ καταχρήσεις τῶν κιβδηλονομισματοκόπων ἔδωσαν μεγάλην καὶ δικαίαν ὑποψίαν εἰς τοὺς λαοὺς ὄλων τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν δι' ὅλα τὰ νομίσματα, μάλιστα δὲ διὰ τοὺς μαχμουντιέδες καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἐπαρχία Σαλῶνων πάσχει μεγάλας ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα τῆς ληψοδοσίας φθοροποιᾶ, τὸ Ἐπαρχεῖον τοῦτο συμφέρον κρίνει καὶ ἀναγκαῖον νὰ ἐκδοθῆ σεβαστὸν τῆς Ὑπερτάτης Διοικήσεως θέσπισμα παντὸς μὲν εἶδους καθαρῶν νομισμάτων τὸ ἰσότιμον καθ' ἅπασαν θεσπίζον τὴν ἐπικράτειαν, τὰ δὲ κίβδηλα καὶ μάλιστα οἱ μαχμουντιέδες ν' ἀπορρίπτονται καὶ νὰ κόπτονται εἰς τὴν μέσῃ παρὰ τῶν κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν πρὸς διάγνωσιν αὐτῶν διορισθησομένων τραπεζιτῶν, τὰ δὲ καθαρὰ νὰ τρέχωσι πανταχόθεν ἐλευθέρως κατὰ τὴν παρὰ τοῦ σεβαστοῦ θεσπίσματος θεσπισθησομένην ἰσότιμον τιμὴν. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Οἰκονομίας καθυποβάλλον τὸ πρόβλημα τοῦτο εἰς τὴν σοφὴν τῆς

1. Ἐνθ. ἀν. σελ. 6.

2. Γ. Δ. Δημακόπουλον : Τὸ Ἐθνικὸν Νομισματοκοπεῖον τῆς Ἑλλάδος (1828 - 1833), ἐν Ἀθήναις 1971, σελ. 40.

Ἐπεράτης Διοικήσεως κρίσιν, θέλει δώσει διὰ διαταγῆς τὰς ἀναγκαίας περὶ αὐτοῦ ὀδηγίας πρὸς τὸ Ἐπαρχεῖον τοῦτο. Μένω μὲ ὄλον τὸ σέβας. Ὁ Ἐπαρχος Σαλῶνων Γεώργιος Βαλτινός. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς Δημήτριος Σαλτέλης».

Τὸ Ἐκτελεστικὸν κατέληξε νὰ υποβάλῃ τὴν 2.6.1823 πρὸς τὸ Βουλευτικὸν τὸ ὑπ' ἀριθ. 1209 προβούλευμα ὅπως ἀδξηθῶσιν αἱ τιμαὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ τουρκικῶν νομισμάτων. Τὸ Βουλευτικὸν συνεζήτησε ἀμέσως τὴν πρότασιν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ καὶ ἀπεφάσισε ὅπως ἀδξηθῶσιν αἱ τιμαὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ τουρκικῶν νομισμάτων, ὅπερ ὁμοφώνως ἐκρίθη καὶ παρὰ τοῦ Βουλευτικοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ ἐγένετο προβούλευμα πρὸς τὸ Ἐκτελεστικὸν ὑπ' ἀριθ. 89 91.

Τὸ προβούλευμα τοῦτο εἶχεν ὡς ἐξῆς :

«Ἀριθ. 89

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ

Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Πρόεδρον τοῦ Ἐκτελεστικοῦ

Ἐν τῇ σημερινῇ συνελεύσει, ἐγένετο σκέψις ἐν τῷ προβουλεύματι τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ὑπ' ἀριθ. 1209 καὶ ἡμέραν τὴν χθές, περὶ ἀδξησεως τῆς τιμῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ τουρκικῶν νομισμάτων καὶ ἐνέκρινε καὶ τὸ Βουλευτικὸν τὸ πρόβλημα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ἵνα γίνῃ ἀδξησις κατὰ τὴν παρακειμένην σημειώσιν, νὰ προστεθῇ ὅμως, στοχάζεται τὸ Βουλευτικόν, τὸ ἀκόλουθον περὶ τῶν κιβδήλων μαχμουντιέδων¹ νὰ ἐκδοθῇ προκήρυξις νὰ μὴν ἀπερνῶσιν ὡς νομίσματα, ἀλλὰ νὰ πωλῶνται κατὰ τὴν τιμὴν τοῦ χρυσοῦ ὅπου ἐνέχουσιν, ὃ δὴ καὶ υποβάλλεται εἰς τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τὴν ἀνάκρισιν.

Τῇ 3ῃ Ἰουνίου 1823 ἐν Τριπολιτζῇ. Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ Βρεσθῆνης Θεοδώρητος. Ὁ α' Γραμματεὺς Ἰω. Σκανδαλίδης»¹.

Ἐν συνεχείᾳ τὸ Ἐκτελεστικὸν ἐξέδωσε τὸ ἀκόλουθον προβούλευμα².

«(Ἀριθ.) 1358

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα

Θεωρήσαν τὴν περὶ διορισμοῦ τῆς τιμῆς τῶν διαφόρων νομισμάτων προεκδοθείσαν διαταγὴν τῆς θ' Μαρτίου³ τοῦ παρελθόντος ἔτους, πληροφορηθέν ὅτι ἡ τιμὴ τῶν αὐτῶν νομισμάτων εἶναι ἀδύνατον νὰ μείνῃ ἢ αὐτὴ ἐν Ἑλλάδι, ἐνῶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μεταβάλλεται διὰ τὴν νόθευσιν τὴν ὅποιαν ἔλαβον τὰ Ὄθωμανικὰ νομίσματα, γνωρίζον ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν νομισμάτων τότε μόνον θέλουσι μείνει σταθεραὶ ὅτε τὰ μὲν Ὄθωμανικὰ ἀποβληθῶσιν, ἀντεισταχθῶσι δὲ νομίσματα Ἑλληνικὰ ἔχοντα τὴν ἀνάλογον οὐσιαστικὴν ἀξίαν, φροντίζον ὅμως νὰ μετριάσῃ καὶ τὰς προξενηθείσας ζημίας εἰς τὰ συναλλάγματα διὰ τὸ ἀνόμοιον τῶν τιμῶν τῶν αὐτῶν νομισμάτων εἰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος.

1. Γ. Δ. Δημακόπουλον : σελ. 42.

2. Γ. Δ. Δημακόπουλον : Αὐτόθι.

3. Ὁ Δημακόπουλος λέγει ὅτι κακῶς ἀναφέρεται ὡς ἡμερομηνία ἐκδόσεως ἡ θ' (9η) Μαρτίου. Ἦ ἐν λόγῳ διαταγὴ ἐξεδόθη τὴν 16ην Μαρτίου (Γ. Δ. Δημακόπουλον. Αὐτόθι).

Διατάττει

α) Αί τιμαί τῶν διαφόρων νομισμάτων διορίζονται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον :

Διπλᾶ Ἰσπανίας (δούπιες)	γρ.	Παρ.
Διπλᾶ Ἰσπανίας (δούπιες)	160	
Λουδοβίκεα χρυσᾶ	45	
Βενετικά (χρυσᾶ τσεκίνια)	22	20
Ἀουστριακά καὶ τοῦ Πάπα (χρυσᾶ τσεκίνια)	21	20
Μαχμουδιέδες παλαιοὶ Πόλεως	28	
» μισοὶ παλαιοὶ	14	
» μισοὶ Ἰγγλέζικοι	13	
Ρουμπιέδες Φουντουκίου	3	10
Ρουμπιέδες Πόλεως (Πολίτικων)	2	30
Ὅμοιοι Μισίριοι	2	10
Τάλλατα Κολωνάτα καὶ Φραντζεσκόνια	10	
Ὅμοια Ρεγγίνας καὶ Βενετικά (τάλληρα)	9	30
Μπενεσλίκια (= πεντάγροσα)	6	
Πορτογαλλικά (σκοῦδα)	87	20
Ἐκατοστάρια παλαιά	4	20
Νεαπολιτάνικα τῶν 20 (φράγκων)	37	20
Ὀλλανδικὰ (χρυσᾶ δοκᾶτα)	22	
Φουντούκια	13	
Πολίτικα	9	20
Μισίρια	8	20
Μισὰ Πολίτικα	4	30
Μισὰ Μισίρια	4	10
Τουνεζίου (= φλωριά Τύνιδος)	14	
Ἀϊναλιὰ	36	
Ἐξηντάρια	3	
Μονόγροσα παλαιά	2	
Μονόγροσα νέα	1	20
Ἰκιλίκια (= δίγροσα)	4	

β) Οἱ μαχμουντιέδες τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ λεγόμενοι ἐγγλέζικοι εἶναι μόνον δεκτοί, γνωρίζονται ὡς νομίσματα καὶ τὰς ἀνατέρα προσδιορισθείσας τιμάς, ὅλοι δὲ οἱ λοιποὶ ὅσοι παρεχάραχθησαν ἢ παραχαράττονται ἐντὸς ἡ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ὁποίας ποιότητος καὶ ἂν ᾖσι, δὲν εἶναι δεκτοὶ ὡς νομίσματα, ἀλλὰ θεωροῦνται ὡς εἶδος ἐμπορίου καὶ ὡς τοιοῦτοι πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται.

γ) Οἱ Ὑπουργοὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, τῆς Οἰκονομίας καὶ Ἀστυνομίας νὰ ἐνεργήσῃσι τὴν διαταγὴν ταύτην καὶ νὰ δημοσιεύσῃσιν αὐτὴν καθ' ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν ἐπικράτειαν. 4 Ἰουνίου 1823 ἐν Τριπολιτζᾷ. Ὁ Πρόεδρος Πετρό-

μπεις Μαυρομάλης, (τὰ μέλη) Θ. Κολοκοτρώνης, Σατήριος Χαραλάμπης, Α. Μεταξῆς. Ὁ Γενικός Γραμματεὺς Α. Μαυροκορδάτος. Τὴν διαταγὴν τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος ἠκολούθησεν γνωστοποίησις τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομίας περὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς :

«Περ. Β' 560

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν

Διακηρύττει

Κατὰ διαταγὴν τῆς σεβαστῆς Διοικήσεως ὑπ' ἀριθ. 1358 σήμερον εἰς τὸ κοινὸν ἐκδοθεῖσαν, ὑποχρεοῦνται ὅλοι οἱ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπικράτειαν καὶ κάτοικοι καὶ ξένοι, νὰ λαμβάνωσιν εἰς τὴν δεσοληψίαν τὰ νομίσματα καθὼς ἡ νέα ταρίφα τῆς Διοικήσεως σήμερον προσδιορίζει· εἰς τὰς ἰδίας τιμὰς θέλει λαμβάνει αὐτὰ καὶ τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον καὶ εἰς τὰς ἰδίας τιμὰς χωρὶς τινα ἐκπεσμὸν καὶ χωρὶς χρονοτριβὴν χρεωστῆ ὁ καθεὶς νὰ δέχεται καὶ νὰ δίδῃ αὐτὰ ἀδιστακτῶς· ἐκ δὲ τῶν μαχμοντιέδων ὅσοι μὲν εἶναι γνήσιοι Πολίτικοι καὶ Ἑγγλέζικοι εἶναι δεκτοὶ εἰς τὴν κυκλοφορίαν ὡς καὶ τὰ λοιπὰ νομίσματα, ὅσοι δὲ παρεχάραχθησαν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἀπορρίπτονται καὶ ἀγοράζονται ἢ πωλοῦνται ὡς εἶδος πραγματειῶν. Τῇ 4ῃ Ἰουνίου 1823 ἐν Τριπολιτζᾷ. Εἰς ἀπουσίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Οἰκονομίας, ὁ Γενικός Γραμματεὺς Σπυρ. Παπαλεξόπουλος».

Ἐπίσης διὰ τοὺς ἰδίους λόγους, ὁ Ἰωάννης Α. Καποδίστριας τὴν 8ην Φεβρουαρίου 1828 διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 207 διαταγῆς του προσδιώρισε τὰς τιμὰς τῶν διαφορῶν νομισμάτων εἰς γρόσια, ὡς ἑξῆς¹:

Αἶραι Στερλίνας	Γρόσια	73.—	Μαχμουδιέδες	Γρόσια	42.20
Ἑλλίνας	»	3.20	Ρουσοῦτια	»	19.—
Κορῶνας	»	17.20	Φουντούκια	»	25.—
Ἡμίσειαι Κορῶνας	»	8.60	Πολίτικα	»	17.—
Ναπολεόνια	»	57.—	Μισίργια	»	16.—
Λουῖγκια παλαιά	»	62.—	Τουνεζίνικα	»	25.—
Φράγκα	»	2.30	Πεντάργια (πεσλίκια)	»	20.20
Νόμισμα 5 Φράγκων	»	13.30	Ἄλιέδες	»	12.20
Δούπια, Ἰσπανικά	»		Ρουμπιέδες	»	6.10
Τάλληρα, Ρεγγίνες 16	»	236	Ὅμοιοι τοῦ Πολίτικου	»	4.10
Πορτογαλλίας Ἰσπανικά	»	132.20	Ὅμοιοι τοῦ Μισεργιοῦ	»	3.20
Τάλληρα, Ρεγγίνες 9	»		Ἐκατοστάργια (Γιουσ- λούκια)	»	8.10
Τάλληρα δίστηλα	»	15.—	Διπλόγροσα (ἢ Κιλίκια)	»	7.10
Ἄστυλα	»	14.20			

1. Ἑλλ. Νομ. σελ.7. Ἡ Γεωργία Καλικοῦρη ἀναφέρει ὅτι τὸ 1827 ἡ ρεγγίνα ἦτο 14 γρ. καὶ τὸ 1828 14 1/2 γρ., τὸ δὲ δίστηλον ἴσον πρὸς 15 γρόσια. (Γ. Καλικοῦρη : Ὁ «Ἀλέξανδρος» τοῦ Χατζῆ Ἀλεξανδρῆ (1821—1838), Ἀθήναι 1972, σελ. 232, 233).

Ρεγγίνες	Γρόσια	14.30	Ἐξηντάραι παλαιαί	Γρόσια	6.20*
Σπαθάτα	»	14.20	» νεώτεραι	»	6.00
Βενέτικα	»	14.20	Ζολῶται παλαιαί	»	5.10
Οὐγγίαι Σικελίας	»	64.—	Μονόγροσα παλαιά	»	4.10*
Βασιλικά φλωριά	»	32.20	Μονόγροσα νέα	»	2.—
Βενέτικα φλωριά	»	32.20	Μισόγροσα παλαιά	»	2.10*
Ὀλλανδικά φλωριά	»	33.—	Δεκάργια παλαιά	»	1.05
Σοφορίνια	»	90.—	Τριάρι γυροχαράκωτον	»	3.30*
Δεκάργια νέα	»	0.35	Δαναλήκι	»	3.20*

Ἡ τοιαύτη ὁμως εἰς γρόσια ἰσοτιμία τῶν ξένων νομισμάτων δὲν ἦτο ἀκριβής. καὶ τοῦτο διότι τὸ γαλλικὸν εἰκοσόφραγκον (Ναπολεόνιον) ἔδει νὰ εἶχε διατιμῆθῃ εἰς 58 γρόσια ἀντὶ τῶν 57, τὸ δίστηλον τάλληρον εἰς 15,30 γρόσια ἀντὶ 15, ἡ Ἰσπανικὴ Δούπια εἰς 240 γρόσια ἀντὶ 236 κλπ. Αἱ ἀνωμαλίαι αὐταὶ ἦσαν ἀναπόφευκτοὶ διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὡφείλοντο δὲ κυρίως εἰς τὸν διάφορον τίτλον τοῦ πολυτίμου μετάλλου τῶν διαφόρων νομισμάτων. Τὰ Τουρκικὰ γρόσια ἦσαν τίτλου $650 \frac{0}{100}$, τὰ Ἰσπανικὰ τάλληρα $900 \frac{0}{100}$, αἱ χρυσαὶ Ἰσπανικαὶ Δούπιαὶ $893 \frac{0}{100}$ κλπ. καὶ μόνον ἡ Ἀγγλικὴ λίρα παρουσίαζε σταθερότητα τίτλου ($917 \frac{0}{100}$) καὶ βάρους 7,988 γραμμαρίων.

Ἡ ἀξία τοῦ γροσίου ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο 0,3452 τῆς χρυσοῦς δραμῆς καὶ ἡ λίρα Ἀγγλίας ἰσοῦτο πρὸς 25,20 δρχ. (χρυσός), τὸ εἰκοσόφραγκον 20 δρχ., τὸ πεντάφραγκον 1 δρχ., τὸ ἀργυροῦν πεντάφραγκον 5 δρχ., ἡ Ἰσπανικὴ Δούπια ἢ Δουβλόνιον τοῦ 1785 (τίτλου $875 \frac{0}{100}$) 81,50 δρχ., τὸ τάλληρον (δίστηλον) 5,18 δρχ. καὶ τὸ ἄστηλον 4,90 δρχ.

Ἡ μικρὰ νομισματικὴ μονὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (1822 - 1828) ἦτο ὁ παρὰς ἐνῶ ἐκτὸς τῆς συγχύσεως ἐκ τοῦ πλήθους τῶν νομισμάτων εἰς τὴν κυκλοφορίαν διενεργεῖτο εἰς εὐρεῖαν κλίμακα ἢ κτιβδηλοποιεῖα διὰ νὰ λάβῃ τὸ 1826 διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 132 προβουλευμάτος μέτρα ὁ Κυβερνήτης, ὁ ὁποῖος πρὸς ἀποφυγὴν τῆς νομισματικῆς ταύτης ἀναρχίας¹, ἀπετάθη εἰς τὸ Πανελλήνιον (Βουλὴν) ὅπως τοῦτο σκεφθῇ περὶ κοπῆς Ἐθνικοῦ νομίσματος.

Ὅπως, ἡ ἐν Ἄργει Δ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1828. ψηφισματὸς τῆς ὑπέβαλε πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸν Κυβερνήτην τὸ περὶ νομισμάτων σχέδιον δι' οὗ ὄριζετο νόμισμα ἀργυροῦν ὁ «Φοῖνιξ» καὶ πολλαπλάσια αὐτοῦ χρυσαὶ μὲν ἡ ἀξίας 20 φοινίκων ὀνομασθεῖσα «Ἀθηνᾶ», ὡς ἐκ τῆς εἰκόνοιο τῆς Θεᾶς, ἦν θὰ ἔφερον ἔκτυπον ἐπ' αὐτῶν καὶ ἡ ἀξίας 10 φοινίκων «ἡμίσεια Ἀθηνᾶ», ἀργυρὰ δὲ, ἐκτὸς τοῦ φοινίκου ἡ «Αἰγίς», ἴση πρὸς 5 φοινίκας καὶ ἡ «ἡμίσεια αἰγίς», ὡς ἐπίσης καὶ νομίσματα «ἡμίσειος φοινίκος». Χαλκὰ ὄρισθησαν τὸ «λεπτόν, τὸ «δεύτερον» τὸ ὁποῖον ἦτο ἴσον πρὸς ἡμισυ λεπτόν καὶ τὸ «κεντάριον» ἴσον πρὸς 5 λεπτά.

Ἐλείπον ὁμως αἱ πρὸς κοπὴν μηχαναὶ καὶ τὸ χρέημα, ἅτινα ἐξευρέθησαν

1. Ἑλληνικὰ Νομίσματα, σελ. 8.

περί τὰ τέλη Μαΐου 1828, ὅποτε περιήλθεν εἰς τὸν Κυβερνήτην παρὰ τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως διὰ συναλλαγματικῶν πληρωτέων ἐν Λονδίῳ ποσὸν 1.500.000 ρουβλίων. Ὁ Ἄλ. Κοντόσταυλος ἀνέλαβε νὰ φροντίσῃ περὶ προμηθείας νομισματοκοπτικῶν μηχανῶν¹, οὗτος δὲ μεταβάς εἰς Μάλταν ἠγόρασεν (20 Νοεμβρίου 1828) ἀντὶ 7.300 γροσίων² μόνον τὰς μηχανὰς τοῦ Τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν τῆς Ρόδου, ὃν τὸ Κέντρον εἶχε μεταταθῆ ἀπὸ τοῦ 1530 εἰς τὴν νήσον. Διὰ τῶν ἐφθαρμένων τούτων μηχανῶν ἐκόπησαν νομίσματα ὑπὸ Ἀρμενίου χρυσοχόου ὀνομαζομένου Χατζῆ Γρηγόρη, ἐν Αἰγίνῃ ἔνθα τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν Νομισματοκοπεῖον ἐγκατασταθὲν ἐν τῇ αὐτῇ τῆς οἰκίας τοῦ Κυβερνήτου.

Εἰς τὸ Ἔθνικὸν Νομισματοκοπεῖον τῆς Ἑλλάδος ἐξετυπώθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1828 καὶ ἀπεστάλησαν εἰς τὴν ἐν Ἀργεῖ Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τὴν 28ην Ἰουλίου τὰ πρῶτα Ἑλληνικὰ νομίσματα τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, ἅτινα ἦσαν ὁ ἀργυροῦς φοινίξ καὶ τὰ χάλκινα : 10λεπτον, 5λεπτον καὶ 1λεπτον.

Τὴν 31ην Ἰουλίου 1829 ἢ ἐν Ἀργεῖ Δ' τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις διὰ τοῦ Ζ' ψηφίσματος αὐτῆς ἐνέκρινεν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ μέτρα, τὰ ὅποια ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν σύστασιν Ἐθνικοῦ Νομισματοκοπεῖου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν κοπὴν νομίσματος³.

Ὁ φοινίξ καθωρίσθη νὰ ζυγίζῃ 1 δράμιον καὶ $\frac{3}{8}$ τοῦ δραμίου, συνίστατο δὲ ὡς καὶ τὸ γαλλικὸν ἀργυροῦν νόμισμα ἀπὸ 90 ἑκατοστημῶρια καθαροῦ ἀργύρου καὶ 10 ἑκατοστημῶρια χαλκοῦ. Οὗτος διηρεῖτο εἰς 10 λεπτά, ἔξ δὲ φοινίκες συνίστων ἐν διστηλον τῆς Ἰσπανίας καὶ κατὰ τὸ βάρος καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἀναλογία ἧτις δὲν ἦτο ἀπολύτως ἀκριβής.

Τὸ λεπτὸν συνίστατο ἀπὸ καθαρὸν χαλκόν, ἐζύγιζεν ἡμισυ δράμιον καὶ εἶχε τὴν αὐτὴν μὲ τὸν παρὰν ὀνομαστικὴν ἀξίαν.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ λεπτοῦ τούτου καὶ πρὸς ἐδκόλιαν τῶν συναλλαγῶν ἐτυπώθησαν τὰ προαναφερθέντα δύο χάλκινα νομίσματα : τὸ 5λεπτον ζυγίζον $2\frac{1}{2}$ δράμια καὶ τὸ δεκάλεπτον ζυγίζον 5 δράμια.

Ὡς ἐπίσημος ἡμέρα κυκλοφορίας τῶν πρῶτων τούτων Ἑλληνικῶν νομισμάτων ὠρίσθη ἡ 1η Ὀκτωβρίου 1829, προσεκληθήσαν δὲ λόγῳ τῆς σημασίας τοῦ γεγονότος ὄλαι αἱ Ἀρχαὶ τῆς Ἐπικρατείας εἰς τελετὴν.

Ἐν τούτοις τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων οὐδὲν ἐκόπη ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν σχετικῶν πολυτίμων μετάλλων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἐκόπησαν μόνον 11.978 ἀργυροῦ φοινίκες διὰ τοὺς ὁποίους ἐχρησιμοποίηθη ὁ ἄργυρος ὁ προερχόμενος ἐκ τῶν νηογίων τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, διὰ δὲ τὰ χαλκὰ κέρματα

1. Α. Μάμουκα: Τόμ. ΙΑ' σελ. 779 κ. ἐπ. Ὁ Κοντόσταυλος ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας τοῦ τῆν 19ην Μαΐου 1830 καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ κτήμα του μέχρι τῆς 6ης Ἀπριλίου 1831, ὅποτε λόγῳ τῶν πολιτικῶν ἐνέργειῶν του ἐξετοπίσθη εἰς Σύρον διὰ νὰ μεταβῆ ἐν συνεχείᾳ εἰς Κωνσταντινούπολιν (Γ.Δ. Δημακόπουλον: Τὸ Ἔθνικὸν Νομισματοκοπεῖον τῆς Ἑλλάδος (1828-1833). Ἐν Ἀθήναις 1971, σελ. 56.

2. Παρὰ τὴν εὐτελεῖα ταύτην τιμὴν δι' ἧς ἐξυφαίνετο καὶ ὁ φόβος μήπως κατὰ τὴν πρότην τῶν μηχανῶν χρῆσιν αὐταὶ διαλυθῶσι, τὰ ἔξοδα διὰ τὴν ἀγορὰν συμπληρωματικῶν εργαλείων, ἐγκατάστασιν, ὀλικὰ μηχανῶν καὶ μεταφορὰ ἀνήλθον εἰς τὸ τετραπλάσιον, ἧτοι εἰς 27.404,37 γρόσια (Γ.Δ. Δημακόπουλον, σελ. 12-13).

3. Α. Μάμουκα : Τόμ. ΙΑ', σελ. 95 κ.ἐπ.

ἐχρησιμοποιήθησαν τὰ ἐκ λαφύρων προερχόμενα Τουρκικὰ τηλεβόλα.

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος προσέτι διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 531 τῆς 25ης Ἰανουαρίου 1830 ψηφίσματός του ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπηγόρευσε τὴν κυκλοφορίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν πάντων τῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1826 χαραχθέντων καὶ εἰς κυκλοφορίαν τεθέντων Τουρκικῶν νομισμάτων ὡς καὶ τῶν ξένων χαλκίνων νομισμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὤρισε ρητῶς, ὅτι εἰς τὰς συναλλαγὰς θὰ ἐγίνοντο δεκτὰ μόνον τὰ κατωτέρω ἀναφερόμενα νομίσματα¹.

Ξένα νομίσματα καὶ Ἀποτίμησις εἰς φοίνικας καὶ λεπτὰ

Τάλληρα δίστηλα	φ.λ.	6.00
Ἡμίσεια αὐτῶν	»	3.00
Τέταρτα διστήλων	»	1.50
Ὅγδοα αὐτῶν	»	0.75
Δέκατον ἕκτον αὐτῶν	»	0.37
Τάλληρα ἄστηλα καὶ ρεγγίνες	»	5.90
Ἡμίσεια αὐτῶν	»	2.95
Τέταρτον αὐτῶν	»	1.47
Τάλληρα ὀνομαζόμενα Σπαθᾶτα	»	5.80
Ἡμίσεια αὐτῶν	»	2.95
Τάλληρα Βενέτικα	»	5.75
Νόμισμα 5 φρ. Γαλλίας	»	5.70
Νόμισμα 2 φρ. Γαλλίας	»	2.24
Νόμισμα 1 φρ. Γαλλίας	»	1.12
Ἡμισυ αὐτοῦ	»	0.56
Δούπια Πορτογαλλίας	»	53.00
Λίραι στερλίνα	»	29.20
Ἡμίσεια αὐτῶν	»	14.60
Λουίγγια παλαιὰ μέχρι τοῦ 1780	»	26.30
Λουίγγια νέα καὶ Ναπολεόνια	»	22.80
Νομίσματα 6 λιν. Τουρνέζων	»	6.60
Ἡμίσεια αὐτῶν	»	3.30
Τέταρτον αὐτῶν καὶ 30 σολδίων	»	1.65
Τὸ ὄγδοον αὐτῶν	»	0.82
Κορῶναι Ἀγγλίας	»	7.00
Ἡμίσεια αὐτῶν	»	3.50
Σελλίνα	»	1.40
Ἡμίσεια αὐτῶν	»	0.70
Ρούβλια Ρωσσίας	»	5.00
Τὸ πέμπτον αὐτοῦ (20 καπίκια)	»	1.00
Δούπια Ἰσπανίας	»	94.40
Ἡμίσεια αὐτῶν	»	47.—

1. Ἐνθ' ἀνατ. σελ. 11.

Τέταρτον αὐτῶν	φ.λ.	23.50
Ὅγδοον αὐτῶν	»	11.75
Δέκατον ἕκτον αὐτῆς	»	5.87
Βενέτικα φλωριά	»	13.50
Ὅλλανδικά	»	13.30
Βασιλικά	»	13.—
Ὀγγύιαι Σικελίας	»	25.50
Σοφορίνια	»	38.50

Ἡ ἰσχὺς τοῦ ἀνωτέρω ψηφίσματος ὄρισθη διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 466 πράξεως τῆς ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπιτροπῆς ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1830, ἐνθ' πρὸς πρόληψιν παραχαράξεως τῶν κοπέντων νέων Ἑλληνικῶν νομισμάτων ὁ Κυβερνήτης διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 72 ψηφίσματος τῆς 17ης Φεβρουαρίου 1830, καθώρισεν αὐστηροτάτας ποινὰς τόσοσιν κατὰ τῶν νοθευόντων τὸ νόμισμα ὅσον καὶ κατὰ τῶν συνεργῶν αὐτῶν.

Μετὰ τὴν πρώτην κοπὴν τοῦ 1828 νέα νομίσματα τοῦ 1 καὶ τῶν 5 καὶ 10 λεπτῶν ἐκόπησαν εἰς τὸ προαναφερθὲν μέχρι τοῦ 1832 λειτουργήσαντος Νομισματοκοπείου Αἰγίνης καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1830 μὲ τὰς ἰδίας παραστάσεις τῶν ἐκτυπωθέντων κατὰ τὸ 1828. Αἱ σφραγίδες τῶν νομισμάτων τούτων κατεσκευάσθησαν παρὰ τινος Γεωργίου ἐκ Καρυταίνης ἐπονομαζομένου Δασκάλου.

Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον 1831 ἀπεφασίσθη ἡ κοπὴ καὶ ἑτέρου χαλκίνου νομίσματος, βάρους 10 δραμιῶν, ἀξίας 20 λεπτῶν, ὡς καὶ τῶν 1,5 καὶ 10 λεπτῶν. Αἱ σφραγίδες τῶν νομισμάτων τούτων κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐκ Καρπενησίου Δημητρίου Κόντου, ἅπαντα δὲ τὰ νομίσματα ταῦτα ἦσαν ὅμοια μὲ ἐκεῖνα τοῦ 1828 καὶ 1830, τὴν δὲ ἔκδοσιν τοῦ νέου τούτου νομίσματος ἀνήγγειλεν ἡ ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπιτροπὴ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 16199 τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1831 εἰδοποιήσεώς τῆς.

Τὴν 12ην Φεβρουαρίου 1832 ἡ ἐν Ναυπλίῳ Ἐ' Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις ἀπεφάσισεν ὅπως πρὸς τιμὴν τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου τυπωθῆ ἀργυροῦν νόμισμα ἰσοστάθμον μὲ τὸ ἰσπανικὸν δίστηλον καὶ ἀριθμοῦ 10.000, ἕνεκα ὅμως οἰκονομικῶν δυσχερειῶν ταῦτα δὲν ἐκόπησαν¹.

Ἡ ἐκτύπωσις γραμματίων ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1828, ὁπότε ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας «ἐπειδὴ δὲν εἶχε καταστῆ δυνατὴ μέχρι τοῦ ἔτους τούτου ἡ κοπὴ ἰκανοῦ ποσοῦ μεταλλικοῦ νομίσματος, ὑπῆρχε δὲ ἀνάγκη σημαντικῆς ποσότητος χρημάτων προχειρῶν πρὸς ἐξίωσιν τῶν ἐξόδων τῆς Ἐπικρατείας διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. ΚΑ/10079 τῆς 4ης Μαρτίου 1829 ψηφίσματός του» ἐνέκρινε νὰ τυπωθῶσι γραμμάτια «γροσίων ἐνὸς μιλλιονίου ὀκτακοσίων χιλιάδων (1.800.000) διακεκομμένα εἰς διαφόρους ποσότητας καὶ φέροντα τακτικὸν ἀριθμὸν»².

Τὰ γραμμάτια ταῦτα ἐκδιδόμενα ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπιτροπῆς ἐν εἰδῆ συναλλαγματικῶν πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον θὰ ἐξωφλοῦντο κατὰ τρεῖς ὀρισμένας ἡμέρας, ἤτοι τὴν 10ην Αὐγούστου, τὴν 20ὴν Ὀκτωβρίου καὶ τὴν 30ην

1, 2. Τὰ Ἑλληνικὰ Νομίσματα, σελ. 12.

Δεκεμβρίου 1829, θά ἦσαν δὲ ὑποχρεωτικῶς δεκτὰ ἀντὶ μετρητῶν εἰς τὸ τρίτον γενικῶς ἐκάστης πληρωμῆς τοῦ Δημοσίου Ταμείου¹. Ἄφ' ἧς στιγμῆς υἱοθετήθησαν τὰ εἰρηρμένα γραμμάτια ἢ ὁδὸς πρὸς τὸ χαρτονομίσμα εἶχε διανοιγῆ.

Τὸ Κράτος ἔχον ἀνάγκην χρήματος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν του καὶ ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος μὴ ἐπιθυμῶν νὰ ἐπιφορτίσῃ τὸν λαὸν μὲ νέους φόρους ἀπεφάσισε διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3851/ΚΖ τῆς 17 Ἰουνίου 1831 ψηφίσματός του τὴν ἐκτίπωσιν χαρτονομισμάτων τῶν 5, 10, 50 καὶ 100 Φοινίκων συνολικῆς ἀξίας 3.000.000. Τὰ χαρτονομίσματα ταῦτα θά ἐτύπωνεν ἢ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Χρηματιστικῆς Τραπεζῆς² Ἐπιτροπῇ καὶ θά παρέδιδεν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον ἢ ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπιτροπῇ. Διὰ τοῦ αὐτοῦ ψηφίσματος καθορίζετο, ὅτι πᾶσα συναλλαγὴ ἤθελεν ἐνεργεῖσθαι κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$ εἰς χαρτονομίσματα καὶ κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ εἰς μεταλλικὰ νομίσματα.

Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀνωτέρω ψηφίσματος ὁ Κυβερνήτης διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 3944 τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1831 ψηφίσματος διέταξεν, ὅπως τὰ χαρτονομίσματα τυπῶνται «ἐφ' ἐνὸς μόνον προσώπου καὶ δένονται εἰς βιβλία ἔχοντα ἕκαστον 500 σελίδας». Ἐκάστη σελὶς ἔφερε τρία χαρτονομίσματα τῶν ὁποίων τὰ μὲν τῶν 5 καὶ 10 φοινίκων ἦσαν τυπωμένα μὲ ἐρυθρὰν μελάνην τῶν δὲ 50 καὶ 100 μὲ κυανῆν.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ ψηφίσματος κατενεμήθη τὸ ποσὸν τῶν 3.000.000 φοινίκων ὡς ἑξῆς: 1) 150.000 τῶν 5 φοινίκων ὀνομαστικῆς ἀξίας 750.000 φοινίκων, 2) 75.000 τῶν 10 φοινίκων ὀνομαστικῆς ἀξίας 750.000 φοινίκων, 3) 20.000 τῶν 50 φοινίκων ὀνομαστικῆς ἀξίας 1.000.000 καὶ 4) 5.000 τῶν 100 φοινίκων ὀνομαστικῆς ἀξίας 500.000 φοινίκων, ἧτοι ἐν συνόλῳ χαρτονομίσματα ἀξίας 3.000.000 φοινίκων.

Τὰ χαρτονομίσματα ταῦτα ὑπεγράφησαν ὑπὸ δύο ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ἐπιτροπῆς, ἐσφραγίσθησαν δὲ καὶ ἠριθμήθησαν εἰς τὸ κάτω μέρος ἕναντι τῶν ὑπογραφῶν των. Προσέτι ἐλεγκτῆς διορισθεὶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἔγραφεν εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος τῶν χαρτονομισμάτων ἰδιοχείρως καὶ λοξῶς ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω τὴν ἀξίαν ἐκάστου χαρτονομίσματος, ἠριθμίει

1. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 13.

2. Ἡ Τράπεζα αὕτη ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου ἐν Αἰγίνῃ τὴν 2αν Φεβρουαρίου 1828 μὲ ἔδραν τὴν Αἰγίαν καὶ τρεῖς διευθυντάς, τοῦ ἐνὸς διοριζομένου ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου καὶ τῶν δύο ἑτέρων ὑπὸ τῶν μετόχων. Μὲ τὴν ἰδρυσιν τῆς Τραπεζῆς, ἥτις ἦτο κατ' ἀρχὴν ὑποθηκικὴ Τράπεζα, πλείστοι ἐπέσπυσαν νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς μέτοχοι καταβάλλοντες 1.000 περίπου Ἰσπανικὰ δισητριά (κολονάτα), συμπεριληφθέντων εἰς τοὺτους τοῦ Κολοκωτρώνη, τοῦ Τσαμαδοῦ, τοῦ Τρικοῦπη, τοῦ Ἀντωνόπουλου, τοῦ Μαρασλῆ καὶ ἄλλων. Οἱ μέτοχοι ἐξησφαλίσθησαν δι' ὑποθηκώσεως τῶν εἰσφορετέρων ἐθνικῶν γαιῶν, μὴ ὑπαρχόντων ὁμῶς μέσων πρὸς ἀξιοποίησιν αὐτῶν τῶν κτημάτων καὶ δεδομένου ὅτι τὰ κεφάλαιά των ἀπερροφήθησαν ἀπὸ τὸ Κράτος, ἔπαυσε ἢ πρὸς τὴν Τράπεζαν ἐμπιστοσύνη διὰ νὰ τὰ ἀποσύρουν οἱ μέτοχοι τῆς καὶ οὕτως αὕτη ἐν ἔτει 1834 νὰ χρεωκοπήσῃ. (Περὶ τῆς Τραπεζῆς ταύτης εἰς Α. Μάμουκαν: Τόμ. ΙΑ' σελ. 32, 66 ἔκ. Σ. Τρικοῦπη: Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ΑΩΝΑ' Τόμ. Δ' σελ. 238 Δ. Ζωγράφου: Ἱστορία τῆς Ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (1833-1943) Ἀθήναι 1925. Νόση Μεταξὰ Μεσημέρη: Γεώργιος Σταθρος καὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, Ἀθήναι 1956. Α. Κιρκυλίτσι: Αἱ Τράπεζαι ἐν Ἑλλάδι, 1934, σελ. 4 κ. ἑπ.).

δὲ ταῦτα μὲ ἰδιαίτερον καὶ διαφορετικὸν ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀριθμὸν ὑπογράφων κάτωθι¹.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3851 ΚΖ' ψήφισμα τῆς Κυβερνήσεως περὶ ἐκδόσεως 3.000.000 φοινίκων εἰς χαρτονομίσματα ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς ἐν Ναυπλίῳ Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως διὰ τοῦ ψηφίσματος Δ, τῆς 11 Ἰανουαρίου 1832, ἀλλὰ μόνον διὰ ποσὸν 1.000.000 καὶ τοῦτο διότι, ἐν τῷ ψηφίσματι ἀναφέρεται «ἢ τιμὴ τῶν χαρτονομισμάτων τούτων δὲν ἐγένετο ὡς τοιαύτη δεκτὴ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ διότι τὸ προμνημονευθὲν ψήφισμα δὲν προσδιώριζε τὴν ἐποχὴν τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν οὔτε παρεῖχεν εἰδικὰς τινὰς ἐγγυήσεις². Καθωρίσθησαν ὅμως ἐγγυήσεις διὰ τὰ χαρτονομίσματα τοῦ 1 ἑκατομ. φοινίκων, ὡς ταῦτα ὠρίσθησαν διὰ τοῦ ἀνωτέρω ψηφίσματος.

Ἡ ἰδίᾳ Συνέλευσις διὰ τοῦ ψηφίσματος Ζ' τῆς 27 Ἰανουαρίου 1832 κατ' εἰσηγήσιν τῆς Κυβερνήσεως περιώρισε τὸ ποσὸν τοῦ 1.000.000 εἰς 500.000 φοινίκας καὶ ἀπηγόρευσε τὴν μεταξὺ τῶν πολιτῶν κυκλοφορίαν χαρτονομίσματος ὀρίσασα συνάμα, ὅτι «τὰ χαρτονομίσματα θὰ γίνωνται δεκτὰ παρὰ τῷ Δημοσίῳ Ταμείῳ διὰ πληρωμὰς εἰς μὲν τὰς ἐκποιήσεις τῶν Ἐθνικῶν φθαρτῶν κτημάτων ἐξ ὀλοκλήρου ἀντὶ μεταλλικῶν νομισμάτων, εἰς δὲ τὰς ἐνοικιάσεις τῶν προσόδων καὶ Τελωνείων καὶ λοιπῶν δημοσίων ἐσόδων κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$ εἰς χαρτονομίσματα καὶ κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ εἰς μεταλλικά»².

Ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα τὴν γνώμην, ὅτι διὰ τῆς κυκλοφορίας χαρτονομίσματος ἐβλάπτετο ἡ Δημοσία πίστις, ἐξέδωσε τὴν 25ην Ἀπριλίου 1832 τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 Διάταγμα διὰ τοῦ ὁποῦ διετράσσετο τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον, ἵνα παύσῃ νὰ διενεργῇ πληρωμὰς εἰς χαρτονομίσματα. Μάλιστα ὠρίσε ὡς ἰσχύοντα μόνον τὰ ὑπ' ἀριθ. 8001 - 49670 χαρτονομίσματα φοινίκων, τῶν λοιπῶν χαρακτηρισθέντων ὡς ἀκύρων. Τὸ Διάταγμα τοῦτο τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγνωστοποίησεν ἢ ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας γραμματεία διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 173 τῆς 27ης Ἀπριλίου 1832 εἰδοποίησέως τῆς. Πρὸς διευκόλυνσιν ὁμοῦ τοῦ κοινοῦ ἢ ἀνωτέρω ἀπαγόρευσις ἤρθη μερικῶς ἐπὶ Ἀντιβασιλείας Ὅθωνος, ὅποτε διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς (21 Μαρτίου 1835) ἐπετράπη ἢ ἀπὸ μέρους τῶν Δημοσίων Ταμείων ἀποδοχὴ χαρτονομισμάτων πρὸς πληρωμὴν καθυστερουμένων χρεῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἀπὸ 17/29 Ἰουνίου 1831 μέχρι τῆς 20 Ἰανουαρίου (1 Φεβρουαρίου) 1833 χρονικὴν περιόδον³.

1,2. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 13, 14. Ἐπίσης βλ. καὶ Ἐπιστολαὶ Ἰ. Καποδιστρίου, Τόμ. Δ', σελ. 162 κ.ἐπ., 167 κ.ἐπ. ἀπευθυνόμενας πρὸς πρίγκηπα Κ. Σούτσον εἰς Παρισίους. Ἐν γένει ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ τοῦ Καποδιστρίου ἔτυχε δριμυτάτης κριτικῆς ἰδίᾳ διότι οὗτος ἐχρησιμοποίησε τὰ κεφάλαια τῆς Ἐθνικῆς Χρηματιστικῆς Τραπεζῆς πρὸς κάλυψιν δημοσίων ἐλλειμμάτων, ἐπιβαλὼν εἶδος ἀναγκαστικοῦ δανείου καὶ νεκρώσας τὴν Τράπεζαν (Α. Ἀνδρεάδης: Μαθήματα Δημοσίας Οἰκονομικῆς, σελ. 41, 42).

3. Τὰ Ἑλληνικὰ Νομίσματα, σελ. 14.

Οὕτω, κατὰ τὴν περίοδον 1828 - 1832 τὸ κοπὲν μεταλλικὸν νόμισμα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νομισματικοῦ συστήματος εἶχεν ὡς ἀκολουθοῦσας :

Μέταλλον	Νόμισμα	Διάμετρος εἰς χιλιοστό- μέτρα	Τίτλος κανονικὸς ἐπ' τοῖς χιλίοις	Βάρος κανονικὸν εἰς δράμια	Παρατηρήσεις
Ἄργυρος	Φοῖνιξ	20	Ἄργυρος 900 ⁹ / ₁₀₀₀ Χαλκὸς 100 ¹ / ₁₀₀₀	1 ² / ₈	(α) τῶν ἐκδόσεων 1830 καὶ 1834.
Χαλκὸς	20 λεπτόν	33 30(α) - 33(β) 25(γ) - 27(δ) 15	Χαλκὸς καθαρὸς	10	(β) Τῆς ἐκδόσεως 1828.
	10 »		» »	5	(γ) τῶν ἐκδόσεων 1830 - 1831.
	5 »		» »	2 ¹ / ₂	(δ) Τῆς ἐκδόσεως 1828.
	1 »		» »	¹ / ₂	

Ἄπο τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ Ὁθωνοῦ, ὡς Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, τὰ μέχρι τοῦ ἔτους 1832 ἐκδοθέντα καὶ κυκλοφορήσαντα νομίσματα τοῦ Καποδιστριαίου ἤρθησαν ἐκ τῆς κυκλοφορίας. Ὑπὸ τῆς Ἀντιβασιλείας ἐν Ναυπλίῳ τὴν 8/20ῃν Φεβρουαρίου 1833 ἐξεδόθη Διάταγμα «Περὶ ρυθμίσεως τοῦ νομισματικοῦ συστήματος» διὰ νὰ εἰσαχθῆ νέα νομισματικὴ μονάς, ἡ Δραχμὴ, ἀντὶ τοῦ Φοίνικος, ἐνῶ τὰ ἐκδοθησόμενα νομίσματα διηρέθησαν εἰς τρεῖς κατηγορίας : α) ἀργυρᾶ, β) χρυσᾶ καὶ γ) χάλκινα. Ἡ Ἀντιβασιλεία ἐπίσης ἠκώρωσε τοὺς μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ Διατάγματος τούτου κανονισμοὺς ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας τῶν νομισμάτων¹.

Ἡ δραχμὴ ἦτο διηρημένη εἰς 100 ἴσα μέρη (μόρια) ὀνομαζόμενα λεπτά. Ἡ δραχμὴ συνίστατο ἀπὸ 9 μόρια ἀργύρου καθαρῶ καὶ 1 μόριον χαλκοῦ καὶ περιεῖχε 4,029 γραμμᾶς (γραμμάρια) καθαρῶ ἀργύρου καὶ 0,418 γραμμάρια χαλκοῦ, συνάμα δὲ 4,477 μετρικοῦ βάρους ἀξίας ἴσης πρὸς 0,895 τοῦ χρυσοῦ φράγκου².

Πλὴν τῆς μιᾶς δραχμῆς ὀρίσθη ὄπως ἐκτυπωθῶσι καὶ νομίσματα τῆς ἡμισίας δραχμῆς, τοῦ τεταρτημορίου δραχμῆς καὶ τῶν 5 δραχμῶν ἔχοντα ἅπαντα τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τοῦ μίγματος καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας ὡς τὸ μονόδραχμον³. Τὸ πεντάδραχμον περιεῖχεν 20,147 γραμμάρια καθαρῶ ἀργύρου καὶ 2,238 γραμμάρια καθαρῶ χαλκοῦ, συνάμα δὲ βάρος 22,385 γραμμαρίων. Τὸ ἡμίδραχμον περιεῖχε 2,015 γραμμάρια καθαρῶ ἀργύρου καὶ 0,223 χαλκοῦ, ὀλικὸν δὲ βάρος 2,238 γραμμαρίων⁴. Τὸ ¹/₄ τῆς δραχμῆς περιεῖχε 1,007 γραμμάρια καθαρῶ ἀργύρου καὶ 0,112 χαλκοῦ, συνάμα δὲ βάρος 1,119 γραμμαρίων⁵. Ἄπαντα τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα ἔφερον τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁθων Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος» βλέπουσαν δεξιᾶ, ἐπὶ τοῦ ἐτέρου δὲ μέρους τὰ παράσημα τοῦ Κράτους καὶ κάτωθεν αὐτῶν τὴν τιμὴν τοῦ νομίσματος καὶ τὸ ἔτος τῆς ἐκτυπώσεως⁶.

Τὰ Χρυσᾶ νομίσματα ὀρίσθη ὄπως ἐκτυπωθῶσι τῶν 20 καὶ 40 δραχμῶν συγκείμενα ἐξ ἑννέα μορίων καθαρῶ χρυσοῦ καὶ ἑνὸς μορίου χαλκοῦ⁷. Τὸ εἰκο-

1. 2. 3. 4. Ἐνθ' ἄν. σελ. 18.

5. 6. 7. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 18.

σόδραχμον περιείχε γραμμάρια, 5,199 καθαρού χρυσοῦ καὶ 0,577 γραμμάρια καθαροῦ χαλκοῦ, ἦτο δὲ βάρους 5,776 γραμμαρίων. Τὸ τεσσαρακοντάδραχμον περιείχε 10,398 γραμμάρια καθαροῦ χρυσοῦ καὶ 1,155 γραμμάρια χαλκοῦ, εἶχε δὲ βάρους 11,553 γραμμάρια.

Τὰ χρυσᾶ νομίσματα ἔφεραν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς μέρος τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως βλέποντος ἀριστερὰ μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁθων Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος», ἐπὶ τοῦ ἐτέρου δὲ μέρους τὰ παράσημα τοῦ Κράτους καὶ κάτωθεν αὐτῶν τὴν ἀξίαν καὶ τὸ ἔτος τῆς ἐκτυπώσεως¹.

Πρὸς διευκόλυνσιν τῶν μικρῶν συναλλαγῶν προεβλήθη καὶ ἡ κοπὴ νομισμάτων ἐκ καθαροῦ χαλκοῦ 1, 2, 5 καὶ 10 λεπτῶν, τὸ δὲ βάρους τούτων ὀρίσθη διὰ μὲν τὸ λεπτὸν εἰς γραμμάρια 1,299, διὰ τὸ δίλεπτον εἰς 2,598, διὰ τὸ πεντάλεπτον εἰς 6,495 καὶ διὰ τὸ δεκάλεπτον εἰς 12,990. Τὰ χάλκινα ταῦτα νομίσματα ἔφερον ἐπὶ τοῦ ἐνὸς μέρους τὰ παράσημα τοῦ Κράτους μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Βασιλεῖα τῆς Ἑλλάδος», ἐπὶ δὲ τοῦ ἐτέρου τὴν τιμὴν τοῦ νομίσματος καὶ τὸ ἔτος τῆς ἐκτυπώσεως².

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ποσοδὸν τῶν χαλκίνων κερμάτων ἀφέθη ὅπως ὀρίσθη ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῶν συναλλαγῶν, καθωρίσθη δὲ καὶ ἡ εἰς τὰς συναλλαγὰς ὑποχρεωτικὴ ἀποδοχὴ τούτων εἰς δραχμὰς 2 ἐπὶ ἑκατὸν (2%). Κατὰ τὸ ἔτος 1832 ὁμοῦ εἶχον ἤδη κοπῆ ἀργυρᾶ νομίσματα τῆς 1 δραχμῆς καὶ χάλκινα δίλεπτα καὶ μονόλεπτα.

Νομίσματα τοῦ Ὁθωνοῦ συμφώνως πρὸς τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα ἐκόπησαν κατὰ τὰς ἐξῆς χρονολογίας³.

1. Χρυσᾶ

Τῶν 40 δρχ. κατὰ τὸ ἔτος 1852.

Τῶν 20 » » » » 1833 καὶ 1852.

2. Ἀργυρᾶ

Τῶν 5 δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1833, 1844, 1845, 1846, καὶ 1851.

Τῆς 1 » » » » 1832, 1833, 1834, 1845, 1846, 1847, 1851.

Τῆς $\frac{1}{2}$ » » » » 1833, 1834, 1842, 1843, 1846, 1847, 1851 καὶ 1855.

Τοῦ $\frac{1}{4}$ » » » » 1833, 1834, 1845, 1846, 1851 καὶ 1855.

1. 2. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 19 - 20.

3. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 19.

3. Χάλκινα

Τῶν 10 λεπτῶν κατὰ τὰ ἔτη	1833, 1836, 1837, 1838, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851 καὶ 1857.
Τῶν 5 λεπτῶν κατὰ τὰ ἔτη	1833, 1834, 1836, 1837, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842, 1844, 1845, 1846, 1847; 1848, 1849, 1851 καὶ 1857.
Τῶν 2 λεπτῶν κατὰ τὰ ἔτη	1832, 1833, 1834, 1836, 1837, 1838, 1840, 1842, 1844, 1845, 1847, 1848, 1849, 1851 καὶ 1857.
Τοῦ 1 λεπτοῦ κατὰ τὰ ἔτη	1832, 1833, 1834, 1836, 1837, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1851, καὶ 1857.

Τὰς σφραγίδας τῶν νομισμάτων τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος ἐχάραξεν ὁ ἐν Μονάχῳ διάσημος χαράκτης Voigt, ὅπου ἐπίσης ἐκόπησαν τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα τοῦ 1832, τὰ χρυσᾶ τοῦ 1833, τὰ χαλκᾶ τοῦ 1833, καὶ τοῦ 1834 καὶ πολλὰ τῶν ἀργυρῶν πενταδράχμων καὶ δραχμῶν ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἡμίσειαι δραχμαὶ καὶ τὰ τέταρτα δραχμῆς τοῦ 1833¹.

Ἐκ Μονάχου αἱ σφραγίδες ἐστάλησαν εἰς Παρισίους, ὅπου καὶ ἐκόπησαν τὰ πεντάδραγμα καὶ αἱ δραχμαὶ τοῦ 1833, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ δραχμαὶ, $\frac{1}{2}$ δραχμῆς καὶ $\frac{1}{4}$ δραχμῆς τοῦ 1834. Τὰ ἐν Παρισίοις κοπέντα νομίσματα ἔφερον τὰ διακριτικὰ σύμβολα τοῦ Νομισματοκοπείου τῶν Παρισίων, ἥτοι τὴν ἄγκυραν, τὸ γράμμα Α καὶ ἓνα ἀστερίσκον².

Ἄπαντα τὰ λοιπὰ νομίσματα τῶν μετέπειτα ἀκολουθησασῶν ἐκδόσεων ἐκόπησαν εἰς τὸ Νομισματοκοπεῖον Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον συνεστήθη τὸ ἔτος 1836 δυνάμει τοῦ ἀπὸ 15/27 Ἰουνίου 1836 Διατάγματος «περὶ συστάσεως Νομισματοκοπείου καὶ Σφραγιστηρίου», λειτουργήσαντος ἀπὸ τῆς 19 Αὐγούστου 1836 μέχρι τῆς 31 Ἰουλίου 1858, ὁπότε διελύθη³. Εἰς τοῦτο ἐκόπησαν ἅπαντα τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα τοῦ Ὀθωνος ἐκδόσεως 1842 - 1856⁴.

1. 2. 3. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 20.

4. Μέχρι τὸ 1841 τὰ κοπέντα νομίσματα ἐν Ἑλλάδι ἦσαν χαλκᾶ, ἀργυρᾶ ἐν ἐκόπητοντο καὶ τοῦτο διότι εἶχε ληφθῆ φροντίς ἢ ἐπὶ τῶν νομισμάτων νεανικὴ κεφαλὴ τοῦ Βασιλέως νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἀνδρικής. Δι' ὅ καὶ ἐχαράχθη ὑπὸ τοῦ Χάγερ (1842) νέα σφραγὶς μὴ τελικῶς ἐγκριθεῖσα, ἡμίσειας δραχμῆς φέρουσα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀθωνος μετὰ μύστακος. Παρὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς σφραγίδος αὐτῆς ἐκόπησαν νομίσματα τῆς ἡμισείας δραχμῆς τοῦ 1842, ἧτις εἶναι τὸ πρῶτον ἀργυρῶν νόμισμα, ὅπερ ἐκόπη ἐν τῷ Νομισματοκοπέῳ τῶν Ἀθηνῶν, προστεθῆ δὲ ἀριστερὰ τοῦ δηλωτικοῦ ἔτους τῆς ἐκδόσεως μικρὰ γλαῦξ διακριτικὸν σύμβολον τοῦ Νομισματοκοπείου τῶν Ἀθηνῶν. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐμφάνισις τοῦ νομίσματος τοῦτου, τὸ ὁποῖον προέκυψεν ἐκ τῆς μὴ ἐγκριθείσης, ὡς ἀνωτέρῳ ἀνεφέραμεν, τῆς σφραγίδος τοῦ Χάγερ διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἐκτύπωσις τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος διὰ τῆς παλαιᾶς σφραγίδος τοῦ Voigt.

Τὸ 1845 ἐχαράχθη ὑπὸ τοῦ ἐν Βιέννῃ διασημοῦ χαράκτου Lauge νέα σφραγὶς, εἰς ἣν ἡ κεφαλὴ τοῦ Βασιλέως ἦτο ἐστραμμένη πρὸς ἀριστερά. Διὰ τῆς σφραγίδος ταύτης ἐξετυπώθησαν τὰ πεντάδραγμα τοῦ 1846 καὶ 1851, αἱ δραχμαὶ τοῦ 1851, αἱ $\frac{1}{2}$ δραχμαὶ τοῦ 1851 καὶ 1855 καὶ τὰ $\frac{1}{4}$ δραχμῆς τοῦ 1851 καὶ 1855. (Ἐνθ' ἀν. σελ. 19 κ.ε.π.).

Τὸ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 8/20 Φεβρουαρίου 1833 ἐφαρμοσθὲν ἐν Ἑλλάδι νέον νομισματικὸν σύστημα ἐπεξετάθη καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ ἀπὸ τῆς 1ης Φεβρουαρίου 1865 δυνάμει τοῦ ἀπὸ 25 Ἰανουαρίου 1865 Διατάγματος «περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ νομισματικοῦ συστήματος ἐν Ἑπτανήσῳ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου»¹. Συμφώνως τῷ Διατάγματι τοῦτο τὰ ἐν Ἑπτανήσῳ κυκλοφοροῦντα Ἴονικὰ χάλκινα νομίσματα (φαρδίνια, ὀβολοί, ἀργυροῦν τρίπηνον) ἐγένοντο δεκτὰ εἰς ἀπάσας τὰς μετὰ τοῦ Δημοσίου συναλλαγὰς κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἀξίαν :

1) τὸ ἀργυροῦν τρίπηνον ἀντὶ λεπτῶν	35
2) Τὸ χαλκοῦν φαρδίτιον	» » 3
3) Ὁ χάλκινος ὀβολὸς	» » 1

Διὰ τοῦ ἰδίου Διατάγματος καθορίζετο ὅτι ἐν ταῖς συναλλαγαῖς ἡ λίρα στερελίνα θὰ ὑπελογίζετο πρὸς δραχ. 27.70. Ἐπειδὴ δὲ ἐν Ἑπτανήσῳ αἱ συναλλαγαὶ διενηργουνοτο δι' ἀγγλικῶν ἀργυρῶν νομισμάτων, καθωρίσθη ἡ εἰς δραχμὰς ἀξία τούτων διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 24 Φεβρουαρίου 1865 «περὶ τῆς τιμῆς εἰς τὴν θέλουσιν εἶσθαι δεκτὰ εἰς τὰς δημοσίας ἐν Ἑπτανήσῳ δοσοληψίας τὰ ἀγγλικά ἀργυρᾶ νομίσματα» ὡς ἀκολούθως²:

1. Τῆς κορώνας τῶν 5 σελ.	πρὸς	δρχ.	6.90
2. Τῆς ἡμικορώνας	»	»	3.45
3. Τοῦ Σελιγγίου (σελινίου)	»	»	1.38
4. Τοῦ ἡμισελιγγίου	»	»	0.69

Ἡ πτώχευσις τοῦ 1843 προεκάλεσε μεγάλην νομισματικὴν ἀναταραχὴν, ἀπὸ τοῦ 1844 ὁμως ἀναπτύσσεται ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία, ὥστε μέχρι τοῦ 1860 δὲν ὑφίστανται ἐλλείμματα εἰς τὸν προϋπολογισμὸν καὶ εἰς τοῦτο, οὐχ ἦττον, συνετέλεσεν ἡ ἐπιβολὴ νέων φόρων³.

Κατὰ τὸ 1852 ἐκόπησαν ὀλίγα χρυσᾶ νομίσματα⁴ (ὀκτὼ τεσσαρακοντάδραγμα καὶ δύο εἰκοσάδραγμα), ἅτινα ἔφερον τὴν κεφαλὴν τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος ἐν ἀνδρική ἡλικίᾳ, ὡς φαίνεται ὁμως δὲν ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν, ἀλλ' ἐδωρήθησαν τότε εἰς διαφόρους, ἐξ οὗ καὶ ἡ σπάνις τούτων, ὡς ἐπίσης κατὰ τὸ 1833 ἐκόπησαν ἐν τῷ Νομισματοκοπείῳ τοῦ Μονάχου 958 ἐν ὄλῳ εἰκοσάδραγμα τεθέντα εἰς κυκλοφορίαν πιθανῶς κατὰ τὸ 1835. Αἱ πληροφορίαι πάντως ἐπὶ τῆς ποιότητος καὶ τῆς ἀξίας τῶν κοπέντων ἀργυρῶν νομισμάτων ἐλλείπουν.

Ἐν τούτοις γνωστὸν εἶναι ὅτι ἐκόπησαν ἀπὸ τοῦ 1832 μέχρι τοῦ 1855 ἐν Ἑλλάδι, ἐν Μονάχῳ καὶ Παρισίοις 5δραγμα, μονόδραγμα, ἡμίδραγμα καὶ τέταρτα δραχμῆς. Ταῦτα ἀνεχωνεύθησαν βραδύτερον ὅταν ἤρχισαν ἐκτυπούμενα δυνάμει τοῦ Νόμου ΣΔ' τὰ νέα ἀργυρᾶ νομίσματα.

1. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 20.

2. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 22.

3. Λ. Θ. Χουμανίδης: Μαθήματα Ἱστορίας Οἰκονομικοῦ Βίου, Ἀθήναι 1969, σελ. Τετχος Δ'.

4. Τὰ Ἑλληνικὰ Νομίσματα, σελ. 29.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ χαλκᾶ νομίσματα ταῦτα πλὴν τῶν ἐν τοῖς Νομισματοπειοῖς Μονάχου καὶ Παρισίων κοπέντων, ὧν ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἄγνωστος, ἐκόπησαν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Νομισματοκοπιῷ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1936 μέχρι τοῦ 1858 αἱ κάτωθι ποσότητες¹.

Λ ε π τ ῶ ν				Ἄξια εἰς
1	2	5	10	Δραχμᾶς
3.945.052	4.490.487	8.341.861	14.350.728	1.931.435.11

Ὡς καὶ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Κυβερνήτου οὕτω κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐλήφθησαν μέτρα δι' αὐστηρῶν ποινῶν πρὸς περιορισμὸν τῆς κιβδηλοποιίας τῶν νομισμάτων διὰ τοῦ νόμου τῆς 1ης Ἰουλίου 1834 τῆς Β' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων².

Κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον μεταξύ 1833 καὶ 1866 δὲν ἐξεδόθη χαρτονομισμα, πλὴν ἐκείνου τοῦ ἐκδοθέντος δυνάμει τοῦ ψηφίσματος τῆς 17/29 Ἰουνίου 1931 τοῦ Κυβερνήτου, ἅτινα ἐγένοντο δεκτὰ εἰς τὰ Ταμεία τῆς Ἐπικρατείας (Φ. Ἐφ.μ. τῆς Κυβερνήσεως ἀριθ. 10 τῆς 21-3-1835) διὰ πληρωμῆν τῶν πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλομένων χρεῶν³. Διὰ τῆς ψηφίσεως ὁμοῦ τοῦ νόμου τῆς 30ῆς Μαρτίου 1841 «περὶ συστάσεως Ἐθνικῆς Τραπεζῆς» συνεστήθη ἐν Ἑλλάδι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἰς τὴν ὁποίαν παρεχωρήθη δυνάμει τοῦ ἀπὸ 12/24 Ἰουλίου 1843 Β. Διατάγματος «περὶ ἐγκρίσεως τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος» τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων⁴.

Παρ' ὅλον ὅμως τὸ ἐκδοτικὸν δικαίωμα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἤδη ἀνεφέραμεν δὲν ἐξήσκησε αὐτὴ τοῦτο, ὥστε μεταξύ 1833 καὶ 1898 νὰ μὴ ἐκδοθῆ χάρτινον νόμισμα ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ ἐκδοσις ὁμοῦ χαρτονομίσματος ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀπεφασίσθη διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 23ης Δεκεμβρίου 1868 «Περὶ ἐκδόσεως χαρτονομίσματος», προσέτι ἐπετράπη εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐκδώσῃ γραμμάτια τῶν 1.000, 100, 20 καὶ 10 δραχμῶν χρώματος πορφυροῦ διὰ τὰ πρῶτα, κυανοῦ διὰ τὰ δεύτερα, ὀхроῦ διὰ τὸ τρίτα καὶ πρασίνου διὰ τὰ τελευταία, ἐξασφαλισθέντων δι' ὑποθήκης ἐπὶ ἔθνικῶν ἰχθυοτροφείων καὶ ἀλυκῶν⁵. Τὰ γραμμάτια θὰ ἐξεδίδοντο μὲ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν καὶ προσυιογραφόμενα παρὰ τῶν Προέδρων τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετών καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου⁶.

Τὰ γραμμάτια ὁμοῦ ταῦτα τελικῶς δὲν ἐξεδόθησαν καὶ τοῦτο διότι μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἠκυρώθη τὸ ὡς ἄνω Διάταγμα ὑπὸ νεωτέρου «Περὶ συνομολογήσεως δανείου μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς καὶ Ἴονικῆς ἐκ δραχμῶν 21.000.000 κ.τ.λ.» διὰ τοῦ ὁποίου ἐτέθησαν εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν τὰ τραπεζογραμματῖα τῶν δύο τούτων Τραπεζῶν⁷.

¹ Ἀπὸ τοῦ 1861 μέχρι τοῦ 1878 ἔχομεν διαταραχὴν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Κρά-

1. 2. 3. σελ. 57.

4. 5. 6. 7. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 29 - 30.

τους και εις τουτο συνετέλεσε και η Κρητική Ἐπανάστασις (1866 - 1869) με την αποστολήν πολεμοφοδίων εις την μεγαλόνησον, την αύξησιν τών στρατιωτικῶν δαπανῶν ἐκ φόβου Ἑλληνο - Τουρκικοῦ πολέμου και την περιθάλψιν τῶν Κρητικῶν γυναικοπαίδων ὑπερβαινόντων τὰς 30.000 ψυχὰς¹. Οὕτω μεταξὺ 1861 και 1878 παρουσιάσθη ἔλλειμμα 30 ἑκατομ. δρχ., ἐνῶ η πολιτικὴ ἀναρχία προεκάλει διαδοχικὰς κυβερνήσεις (Βούλγαρη, Κουμουνδούρου, Δεληγιώργη, Μπενιζέλου-Ρούφου, Ζαΐμη, Τρικούπη)². Τὸ Κράτος υἱοθετήσαν κατ' ἐκείνην τὴν περίοδον τὴν ἔκδοσιν ἐντόκων γραμματίων και τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν διεσάλευσε ἔτι πλέον τὴν ἤδη οικονομικὴν ἀστάθειαν, ὥστε ἡ Ἑλλάς νὰ γνωρίσῃ τὴν οικονομικὴν θύελλαν ἀπὸ τοῦ 1879 - 1893, ὅποτε και εἶχομεν τὴν μεγάλην πτώχευσιν διὰ τὴν συνταραχθῆ ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία. Καὶ ὡς ἐὰν νὰ μὴ ἔφθανε τοῦτο μετὸν ἀτυχῆ Πόλεμον τοῦ 1897 νὰ ὑποστῶμεν και τὸν Διεθνή οικονομικὸν Ἐλεγχον (Δ.Ο.Ε.)³.

Τὸ μεταξὺ 1833 και 1867 ἰσχύσαν νομισματικὸν σύστημα εἶχεν ὡς κατωτέρω⁴.

Μέταλλον	Νόμισμα	Διάμετρος εἰς χιλιοστόμετρα	Τίτλος κανονικὸς ἐπὶ τοῖς χιλίοις	Βάρους κανονικὸν εἰς γραμμάρια	Παρατηρήσεις	
Χρυσὸς	40δραχμον	25	Χρυσὸς	900	11.553	α) Δυνάμει τοῦ διατάγματος τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1849 ἡ διάμετρος τῶν ἀργυρῶν 5δραχμῶν ἐμειώθη εἰς 36 χιλιοστόμετρα. Τῶν 1δραχμῶν ἐμειώθη εἰς 21 χιλιοστόμετρα, τῆς 1/2 δραχμῆς ἐμειώθη εἰς 17 χιλιοστόμετρα, τοῦ 1/4 δραχμῆς ἐμειώθη εἰς 15 χιλιοστόμετρα. β) Δυνάμει τοῦ ἰδίου Δ. τῆς 22 Σ/βρίου 1849 ἡ διάμετρος τῶν χαλκίνων 5λεπτῶν ἐμειώθη εἰς 23 χλ/τρ. τῶν χαλκίνων 2λεπτῶν ἐμειώθη εἰς 17 χιλιοστόμ. και τῶν χαλκ. 1λεπτῶν ἐμειώθη εἰς 15 χιλιοστόμετρα.
	20δραχμον	21	Χαλκὸς	100	5.776	
Ἄργυρος	5δραχμον	38,2	Ἄργυρος	900	22.385	
	1δραχμον	23,2			4.447	
	1/2δραχμον	19(α)			2.238	
Χαλκὸς	1/4δραχμῆς	15,6	Καθαρὸς χαλκὸς	100	1.119	
	10λεπτον	28			12.990	
	5λεπτον	25(β)			6.495	
	2λεπτον	18,5			2.598	
	1λεπτον	16,6			1.299	

1. 2. 3. Α. Θ. Χουμανίδη: Ἀδελφί.

4. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 31.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἀπὸ τοῦ 1867 μέχρι τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου

Τὴν 10ην Ἀπριλίου 1867 ἐδημοσιεύθη ὁ Νόμος ΣΔ' «Περὶ Νομισματικοῦ Συστήματος» διὰ τοῦ ὁποίου ἐτέθησαν αἱ βάσεις τοῦ μέχρι τῆς 14 Μαΐου ἰσχύσαντος νομισματικοῦ συστήματος. Ὁ νόμος οὗτος ἦτο συνέπεια τῆς ἐν Παρισίοις (23 Δεκεμβρίου 1865) συνμολγηθείσης Νομισματικῆς Συμβάσεως μεταξὺ τῶν Κρατῶν Βελγίου, Γαλλίας, Ἑλβετίας καὶ Ἰταλίας, εἰς ἣν πρόσεχώρησε καὶ ἡ Ἑλλάς (26 Σεπτεμβρίου 1868 δὴλωσις προσχωρήσεως κυρωθεῖσης διὰ τοῦ Νόμου ΣΠ' τῆς 5ης Νοεμβρίου 1868) τῶν ἀποτελεσάντων τὴν Λατινικὴν Νομισματικὴν Ἐνωσιν¹, διὰ τοῦ νόμου δὲ τούτου ἀντικατεστάθη ἡ καθιερωμένη νομισματικὴ μονάς (Διάταγμα 8ης Φεβρουαρίου 1833), διὰ νέας μονάδος τίτλου ἐξ ἀργύρου καὶ βάρους πέντε γραμμαρίων καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ὡς καὶ προηγουμένη τῆς «Δραχμῆ» ἴσης πρὸς 100 λεπτά².

Ἡ νέα νομισματικὴ μονάς παρίστατο εἰς μόνον τὸ πενταπλάσιον αὐτῆς ἦτοι τὸ πεντάδραχμον³.

Ἐπίσης διὰ τοῦ ἰδίου νόμου καθωρίσθη καὶ νομισματικὴ μονάς ἐκ χρυσοῦ τῆς ὁποίας ἡ σχέσις πρὸς τὸν ἀργυρον ἦτο 1 : 15,5, ἐνῶ κύρια νομίσματα ἀρίσθησαν ἐξ ἀργύρου μὲν τὸ πεντάδραχμον, ἐκ χρυσοῦ δὲ τὸ 5δραχμον, 10δραχμον, 50δραχμον καὶ 100δραχμον. Εἰς τὸν νόμον τούτον καθωρίσθη ἡ ἐκτόπισις κερ-

1. Τὴν 3ην Φεβρουαρίου 1876 ἐγένετο δὴλωσις τῶν χωρῶν τῆς Λ.Ν.Ε. κυρωθεῖσης ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 10ης Ἀπριλίου 1876 «Περὶ Νομισματικῆς Συμβάσεως δι' ἧς αἱ συμβληθεῖσαι χώραι ὑπεχρεώθησαν νὰ μὴ κόψουν ἀργυρὰ πεντάφραγκα ποσοῦ ὑπερβαίνοντος συνολικῶς τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τῶν 120 ἑκατομμυρίων κατὰ τὴν ἐξῆς ἀναλογίαν :

Βέλγιον	10.800.000	φράγκα
Γαλλία	54.000.000	»
Ἰταλία	36.000.000	»
Ἑλβετία	7.200.000	»
Ἑλλάς	12.000.000	»

Ἐκ τῶν 12.000.000 χρυσῶν νομισμάτων τὰ 76 ἦσαν ἑκατοντάδραχμα καὶ τὰ 182 πενηκοντάδραχμα, ἀργυρὰ δὲ τὰ ἀπὸ 1868 μέχρι 1883 ἀξίας 26.262.864,90 δρχ. μὴ ὑπερβάντα διὰ τὰ κέρματα τὰς 6 δρχ. κατὰ κάτοικον. Τοῦ χρυσοῦ πεντάφραγκου τὸ κανονικὸν βάρος εἰς γραμμάρια ἦτο 1.61290 τίτλου 0,900 καὶ διαμέτρου εἰς χιλιοστόμετρα 17 (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 74 - 75), θεωρητικῶς δὲ ἡ σχέσις χρυσοῦ ἀργύρου ἦτο 1 : 15,5. Καὶ τοῦτο διότι μετὰ τὸ 1850 διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν χρυσορυχείων τῆς Αὐστραλίας καὶ Καλιφορνίας ἡ σχέσις οὕσα 1 : 15 ὁ ἔμπορος εἶδε νομίσματα ἀργυρὰ βάρους 15 χιλ. καὶ ἡγόρασε 1 χιλιογρ. χρυσοῦ, ὥστε νὰ λαμβάνῃ ἐκ τοῦ νομισματοκοπείου νομίσματα χρυσὰ ἀνταλλασσόμενα πρὸς νομίσματα ἀργυρὰ βάρους 15,5 χιλ., κερδίζων οὕτως 1/5 χιλιογρ. ἀργύρου.

Κατόπιν καταγγελίας τοῦ Βελγίου τὴν 25ην Δεκεμβρίου 1925 εἰς τὸ ἐν Βέρνην Διεθνὲς Γραφεῖον ὅτι ἀποσύρεται τῆς Ἐνώσεως ἰσχυρισθέντος πὸς οἱ λόγοι ὅτινες προεκάλεσαν τὴν Ἰδρυσιν τῆς Λ.Ν.Ε. δὲν ὑφίσταντο πλέον, αὕτη διελύθη τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1926 ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρθροῦ 13 τῆς ἀρχικῆς συμβάσεως τοῦ 1885.

2.3. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 34.

μάτων ἐξ ἀργύρου, χαλκοῦ ἢ ὀρειχάλκου. Καί ἐξ ἀργύρου μὲν καθωρίσθη ἡ κοπή διδράχμων, μονοδράχμων, πεντηκονταλέπτων καὶ εικοσαλέπτων, ἐκ χαλκοῦ δὲ ἡ ὀρειχάλκου δεκαλέπτων, πενταλέπτων, διλέπτων καὶ μονολέπτων¹. Διὸ καί :

«Ἡ κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ κοπή τῶν κερμάτων ὠρίσθη διὰ μὲν τὰ ἀργυρᾶ εἰς ἕξ (6) δραχμᾶς κατὰ κεφαλὴν, διὰ δὲ τὰ χάλκινα εἰς δύο (2) δραχμᾶς. Ἡ ἀναλογία αὕτη ἠξήθη διὰ τὰ χάλκινα εἰς δραχμᾶς (3) κατὰ κεφαλὴν διὰ τοῦ νόμου ΧΜΔ τῆς 3ης Ἰουλίου 1877 περὶ προσδιορισμοῦ τῆς ἀναλογίας τῶν χαλκίνων νομισμάτων κλπ.»².

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰσχύοντος χρυσοῦ κανόνος ἡ κοπή νομισμάτων ἠδύνατο νὰ γίνη καὶ διὰ λογαριασμὸν τῶν ἰδιωτῶν ἐπὶ πληρωμῇ τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν κατασκευὴν τούτων δαπάνης, ἐνθ' ὅτ' αἱ κέρματα ἐκόπτοντο μόνον διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου. Ἐπίσης διὰ τοῦ νόμου ΣΔ' καθωρίσθη τὸ ποσὸν μέχρι τοῦ ὁποίου θὰ ἐγένοντο δεκτὰ τὰ κέρματα εἰς τὰς συναλλαγὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναγραφόμενης ἐπ' αὐτῶν ἀξίας, ἤτοι μέχρι δραχμῶν πενήκοντα (50) διὰ τὰ ἀργυρᾶ καὶ πέντε (5) διὰ τὰ χάλκινα. Τὰ Δημόσια Ταμεῖα θὰ ἐδέχοντο ἀπεριορίστως τὸσον τὰ νομίσματα ὅσον καὶ τὰ κέρματα. Διὰ τοῦ μεταγενεστέρως ὁμοῦ ψηφισθέντος Νόμου ΑΞΔ' τῆς 2 Φεβρουαρίου 1883 «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 11 τοῦ νόμου ΣΔ' τοῦ 1867 «περὶ νομισματικοῦ συστήματος» καθωρίσθη εἰς 5 δραχμᾶς δι' ἑκάστην πληρωμὴν τὸ ποσὸν τῶν χαλκίνων καὶ ὀρειχαλκίνων νομισμάτων, ἅτινα θὰ ἐγένοντο δεκτὰ εἰς τὰ Δημόσια Ταμεῖα³.

Διὰ τοῦ ἐκτελεστικοῦ τοῦ νόμου ΣΔ' Διατάγματος τῆς 8ης Ἰουλίου 1868 «περὶ τοῦ τύπου τῶν νέων Ἑλληνικῶν νομισμάτων» καθωρίσθησαν καὶ τὰ ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικὰ τῶν νομισμάτων καὶ δὴ αἱ ἐπ' αὐτῶν παραστάσεις. Οὕτω⁴ :

1) Τὰ ἐκ χρυσοῦ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους ἔφερον ἐκτετυπωμένην τὴν κεφαλὴν τοῦ Βασιλέως βλέπουσαν πρὸς τὰ δεξιὰ, κύκλῳ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Γεώργιος Α' Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων» καὶ κάτωθι τὸ ἔτος τῆς ἐκτυπώσεως. Ἐπὶ τοῦ ἑτέρου μέρους ἔφερον τὰ ἐμβλήματα τοῦ Κράτους ἄνευ τῶν Ἡρακλέων, κύκλῳ δὲ τὰς λέξεις «Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος» καὶ κάτωθι τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος δι' ἀραβικῶν χαρακτήρων μετὰ τῆς λέξεως «Δραχμαί», γύρω δὲ τὰ νομίσματα ἔφερον ραβδόσεις.

2) Τὰ ἐξ ἀργύρου ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους ἔφερον τὴν κεφαλὴν τοῦ Βασιλέως βλέπουσαν πρὸς ἀριστερά, κύκλῳ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Γεώργιος Α' Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων» καὶ κάτωθι τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος δι' ἀραβικῶν χαρακτήρων μετὰ τῆς λέξεως «Δραχμαί» ἢ «Δραχμή» καὶ «Λεπτὰ» ἤτοι 2 δραχμαί διὰ τὰ διδραχμα, 1 δραχμὴ διὰ τὰ μονόδραχμα, 50 λεπτὰ διὰ πεντηκοντάλεπτα καὶ 20 λεπτὰ διὰ τὰ εικοσάλεπτα. Τὸ ἔτος τῆς ἐκτυπώσεως ἐπὶ μὲν τῶν διδράχμων καὶ μονοδράχμων ἐτέθη κάτωθι τῆς κεφαλῆς τοῦ Βασιλέως καὶ ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως τοῦ νομίσματος, ἐπὶ δὲ τῶν πεντηκονταλέπτων καὶ εικοσαλέπτων ἐπὶ τῆς

1. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 35.

2. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 36 κ.ἐπ.

3.4. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 36.

1) Χ ρ υ σ ά

100	δραχμια	κατά	τό	έτος	1876	Τεμάχια	76	δνομ.	αξίας	7.600	δραχμια
50	»	»	»	»	1876	»	182	»	»	9.100	»
20	»	»	»	»	1876	»	37.362	»	»	747.240	»
10	»	»	»	»	1884	»	530.000	»	»	11.000.000	»
5	»	»	»	»	1876	»	18.959	»	»	189.590	»
	»	»	»	»	1876	»	9.294	»	»	46.470	»
									Σύνολον	12.000.000	»

2) Α ρ γ υ ρ ά

56	δραχμια	κατά	τά	έτη	1875 και 1876	Τεμάχ.	3.092.573	δνομ.	αξίας	15.462.865.—	Δρ.	15.462.865.—
28	δραχμια	»	»	»	1868 και 1873	»	886.850	»	»	1.773.700.—		*
	»	»	»	»	1883	»	250.000	»	»	500.000.—		
	»	»	»	»	1910 και 1911	»	1.500.000	»	»	3.000.000.—		5.273.700.—
16	δραχμια	»	»	»	1868, 1873 και 1874	»	4.531.358	»	»	4.531.358.—		
	»	»	»	»	1883	»	800.000	»	»	800.000.—		
	»	»	»	»	1910 και 1911	»	6.451.976	»	»	6.451.976.—		11.783.334.—
50	λεπτα	»	»	»	1868 και 1974	»	4.500.633	»	»	2.250.316.50	Δρ.	2.250.316.50
	»	»	»	»	1883	»	600.000	»	»	300.000.—		
20	λεπτα	»	»	»	1869 και 1874	»	2.223.127	»	»	444.625.40	Δρ.	614.625.40
	»	»	»	»	1883	»	1.000.000	»	»	200.000.—	Δρ.	614.625.40
									Σύνολον	δνομιστικης αξίας	Δρ.	35.714.840.90

3) Χ ά λ κ ι ν α

10	λεπτα	κατά	τά	έτη	1869, 1870, 1878	Τεμάχια	38.492.162	δν.	αξ	3.849.216.20	δραχ.
5 <td>λεπτα</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>1879 και 1882</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td>	λεπτα	»	»	»	1879 και 1882	»	»	»	»	»	»
2 <td>λεπτα</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>1869, 1870, 1878</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td>	λεπτα	»	»	»	1869, 1870, 1878	»	»	»	»	»	»
1 <td>λεπτα</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>1879 και 1882</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td> <td>»</td>	λεπτα	»	»	»	1879 και 1882	»	»	»	»	»	»
					1869 και 1878	»	»	»	»	»	»
					1869, 1870, 1878	»	»	»	»	»	»
					και 1879 ...	»	»	»	»	»	»
									Σύνολον ...	6.816.065.35	δραχ.

όπισθίας όψεως και κάτωθι τής άξιας τοϋ νομίσματος. Γύρωθεν τά νομίσματα έφερον ραβδώσεις.

Τά εκ χαλκού ή όρειχάλκου επί τοϋ ένός μέρους έφερον τήν κεφαλήν τοϋ Βασιλέως βλέπουσιν πρὸς τά άριστερά, κύκλω τήν επιγραφήν «Γεώργιος Α' Βασιλεύς τών Έλλήνων» και κάτωθι τὸ έτος εκτυπώσεως. 'Επί τοϋ έτέρου μέρους έφερον τήν άξίαν τοϋ νομίσματος έντός στεφάνου εκ κλάδου δάφνης και έλαιας. 'Ο στέφανος εις τά δεκάλεπτα και τά πεντάλεπτα ήτο άνοικτός εις τὸ άνω μέρος, επί τοϋ άνοικτοϋ δε τούτου μέρους τά μὲν δεκάλεπτα έφερον τήν λέξιν «Διόβολον», τά δε πεντάλεπτα τήν λέξιν «'Οβολος»¹.

Διά τοϋ Διατάγματος τής 13 'Ιουλίου 1877 «περὶ εκτελέσεως τοϋ περι νομισματικῆς συστήματος νόμου» όρίσθη ότι ὁ τύπος δν θά έφερον τά χάλκινα νομίσματα θά είναι ὁ διά τών Β. Διαταγμάτων τής 8 'Ιανουαρίου 1868 και 6 Σεπτεμβρίου 1868 καθορισθείς².

'Επί τή βάσει τοϋ Νόμου ΣΔ' τοϋ Διατάγματος τής 8ης 'Ιουλίου 1869, τοϋ Νόμου ΓΧΜΑ' τοϋ 1910 και τοϋ Διατάγματος τής 9ης Σεπτεμβρίου 1909 εκόπησαν τά έξής νομίσματα τοϋ Βασιλέως Γεωργίου Α'.

Τά χρυσά νομίσματα εκόπησαν διά λογαριασμόν τοϋ Δημοσίου εις τὸ Νομισματοκοπεῖον τών Παρισίων, συμφώνως πρὸς τās διατάξεις τοϋ άρθρου 13 τοϋ Νόμου ΣΔ'. 'Εκ τών νομισμάτων τούτων τά 20δραγμα, 10δραγμα και 5δραγμα εκδόσεως τοϋ έτους 1876 έφερον τήν κεφαλήν τοϋ Βασιλέως νεανικήν άνευ μύστακος, τά δε 100δραγμα και 50δραγμα εκδόσεως 1876 και 20δραγμα εκδόσεως 1884 έφερον τήν κεφαλήν τοϋ Βασιλέως άνδρικήν μετά μύστακος³.

'Η κοπή πάντων τών άργυρῶν νομισμάτων έγένετο βάσει τοϋ νόμου ΣΔ' τής Νομισματικῆς συμβάσεως τής 5ης Νοεμβρίου 1878 εκδόσεως, τών έτών 1868 - 1883, εξετυπώθησαν εις τὸ Νομισματοκοπεῖον τών Παρισίων, εκ τούτων δε τά εκδόσεως 1883 εκόπησαν δυνάμει τής από 21 Σεπτεμβρίου 1882 συμβάσεως μεταξύ τοϋ 'Ελληνικοϋ Δημοσίου και τών Τραπεζῶν Κωνσταντινουπόλεως και τής προνομιοϋχου Τραπεζῆς 'Ηπειροθεσσαλίας εκπροσωπούμενης υπό τοϋ Γεωργίου 'Αθηνογένους. 'Η σύμβασις αύτη έδημοσιεύθη έν τῷ ύπ' αριθ. 98 τοϋ έτους 1883 φύλλῳ τής 'Εφημερίδος τής Κυβερνήσεως.

Τά άργυρά νομίσματα τών εκδόσεων 1868, 1873, 1874 και 1883 έφερον τήν κεφαλήν τοϋ Βασιλέως νεανικήν άνευ μύστακος, τά δε τών λοιπῶν εκδόσεων έφερον τήν κεφαλήν άνδρικήν μετά μύστακος.

Τά χάλκινα τών έτών 1869 και 1870 εξετυπώθησαν έν Στρασβούργῳ, ένθ τά τής εκδόσεως 1878 έν Bordeaux, τά δε λοιπά έτυπώθησαν εις τὸ Νομισματοκοπεῖον τών Παρισίων⁴.

Τά χάλκινα εκδόσεως 1869 και 1870 έφερον τήν κεφαλήν τοϋ Βασιλέως νεανικήν άνευ μύστακος, τά δε τών λοιπῶν εκδόσεων έφερον άνδρικήν κεφαλήν μετά μύστακος⁵.

1. 2. 'Ενθ' άνωτ. σελ. 37.

3. Αδτόθι.

4. 5. 'Ενθ' άνωτ. σελ. 38.

Αί σφραγίδαι τῶν νομισμάτων καὶ κερμάτων (χρυσῶν, ἀργυρῶν καὶ χαλκίνων) ἅτινα ἐκόπησαν μέχρι τοῦ ἔτους 1883 προήλθον ἐκ τοῦ διαστήμου χαρακτοῦ τοῦ Νομισματοκοπείου τῶν Παρισίων Barré.

Ἐκ τῶν χαλκίνων 10λεπτα 16.000.000 τεμάχια ὀνομαστικῆς ἀξίας 1.600.000 δραχμῶν καὶ 5λεπτα 14.000.000 τεμάχια ὀνομαστικῆς ἀξίας 720.000 δραχμῶν ἐκόπησαν δυνάμει τῆς ἀπὸ 20 Δεκεμβρίου 1881 συμβάσεως μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Γαλλικῆς Ἑταιρίας Oeschger Mesdach et Cie εἰς τὸ Νομισματοκοπεῖον τῶν Παρισίων. Διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης καθωρίσθη καὶ ἡ ἀναλογία τῆς μίξεως ἐξ 95 % χαλκοῦ, 4 % κασσιτέρου καὶ 1 % ψευδαργύρου (ζίγκου) μὲ ἀνοχὴν τίτλου 1 % μὲν διὰ τὸν χαλκὸν (πλέον ἢ ἔλαττον) καὶ $\frac{1}{2}$ % δι' ἕκαστον τῶν λοιπῶν μετάλλων (πλέον ἢ ἔλαττον).

Διὰ τοῦ Νόμου ΣΔ' καθωρίσθη, ὅπως τὰ νομίσματα τῶν ξένων χωρῶν γίνωνται δεκτὰ ὑπὸ τοῦ Δημοσίου Ταμείου καὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐπὶ τῇ διατιμῆσει αὐτῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν νέαν νομισματικὴν μονάδα, ἡ ὁποία ἤθελε καθορισθῆ διὰ Β' Διατάγματος ἐπὶ τῇ κατωτέρῳ καθοριζομένῃ βάσει. Τὰ νομίσματα τῶν ξένων χωρῶν αἵτινες εἶχον νομισματικὴν μονάδα ἴσην πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν κατὰ τὸ βῆρος καὶ τὸν τίτλον διετήρουν τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐκπτώσεως λόγῳ ἐξόδων κατασκευῆς, τὰ δὲ τῶν λοιπῶν χωρῶν εἶχον ἀξίαν ἀνάλογον πρὸς τὸ ἐμπεριεχόμενον πολῦτιμον μέταλλον κατὰ τὰς βάσεις τῆς Ἑλληνικῆς νομισματικῆς μονάδος ἐκπιπτομένου κατ' ἐλάχιστον ὄριον ἑνὸς μὲν τοῖς ἑκατὸν (1 %) ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν, ἑνὸς τετάρτου δὲ τοῖς ἑκατὸν ($\frac{1}{4}$ %) ἐπὶ τῶν χρυσῶν, λόγῳ ἐξόδων κατασκευῆς καὶ λόγῳ τῆς φθορᾶς, ἣν συνεπάγεται ἢ ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ νομίσματος τριβῆ¹.

Ἡ ἐν τῇ χώρῃ κυκλοφορία χαλκίνων ἢ ὄρειχαλκίνων κερμάτων ξένων Κρατῶν, ὡς καὶ τῶν ἀργυρῶν κερμάτων τῶν ἄλλων χωρῶν, αἵτινες δὲν εἶχον τὴν αὐτὴν νομισματικὴν μονάδα καὶ τὰς αὐτὰς ὡς πρὸς τὴν ἐκτόπωσιν διατάξεις ἀπηγορεύθη, ἐπετρέπη δὲ μόνον ἡ κυκλοφορία τῶν ἀργυρῶν τῶν Ἐπικρατειῶν τῶν ἔχουσῶν τὴν αὐτὴν νομισματικὴν μονάδα καὶ ἡ ἀποδοχὴ αὐτῶν μέχρις ἑκατὸν δραχμῶν παρὰ τῶν Ταμείων τῆς Ἐπικρατείας².

Εἶναι γνωστὰ εἰς ἡμᾶς τὰ τουρκικὰ νομίσματα διὰ τὰ μὴ ἐπαναλάβωμεν ταῦτα δι' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Κρήτην εἰς τὴν ὁποίαν ἐκυκλοφόρουσαν καὶ ἕτερα ἐπίσης νομίσματα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως τῆς αὐτονομίας τῆς Κρήτης (17 Ἀπριλίου 1900) διὰ Διατάγματος τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ αὐτῆς «περὶ νομισματικοῦ συστήματος» καθωρίσθη καὶ τὸ προνόμιον τῆς Πολιτείας διὰ τὴν κοπὴν νομισμάτων.

Ὡς νομισματικὴ μονὰς τῆς Κρητικῆς Πολιτείας ὠρίσθη ἡ δραχμὴ, ὑποδιαιρουμένη εἰς 100 λεπτά, ἐπιτραπέισις τῆς ἐκτόπσεως τῶν κάτωθι νομισμάτων³:

1. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 38.

2. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 39.

3. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 53.

α) Ἐκ χρυσοῦ νομίσματα τῶν 20 δραχμῶν, β) ἐκ χρυσοῦ ἐπίσης νομίσματα τῶν 10 δραχμῶν ἀμφότερα τίτλου 0,900. Ἐπίσης α) Ἐξ ἀργύρου νομίσματα τῶν 5 δραχμῶν, 2 δρχ., 1 δρχ., $\frac{1}{2}$ δρχ. ἢ 50 λεπτῶν ἀμφότερα τίτλου 0,835. Καὶ νομίσματα α) ἐκ νικελίου (μίγμα νικελ καὶ χαλκοῦ) νομίσματα τῶν 20 λεπτῶν, τῶν 10 λεπτῶν καὶ τῶν 5 λεπτῶν ὡς καὶ β) ἐκ χαλκοῦ (μίγμα χαλκοῦ, κασσιτέρου, ψευδαργύρου) τῶν 2 λεπτῶν καὶ τοῦ 1 λεπτοῦ.

Τὸ Διάταγμα καθώριζεν ὅτι ἐκ τῶν νομισμάτων τούτων τὰ μὲν χρυσᾶ θὰ ἐγίνοντο ὑποχρεωτικῶς δεκτὰ διὰ τὸ Δημόσιον καὶ τοὺς ἰδιώτας ἄνευ περιορισμοῦ τοῦ ποσοῦ τῶν καὶ συμφώνως τῇ ἀναγεγραμμένῃ ἐπ' αὐτῶν ἀξίαν, ἐνθὺ τὰ ἀργυρᾶ θὰ ἐγίνοντο δεκτὰ ἀπεριορίστως μόνον ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ὑπὸ δὲ τῶν ἰδιωτῶν μόνον μέχρι τῶν 50 δραχμῶν δι' ἐκάστην πληρωμὴν. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐκ νικελίου χρήματα ταῦτα θὰ ἐγίνοντο δεκτὰ ὑπὸ τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν ἰδιωτῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 7 δραχμῶν δι' ἐκάστην πληρωμὴν καὶ τὰ χάλκινα μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς 1 δραχμῆς ¹.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἦτο τότε 301.577, καθωρισθείσης δὲ ἀναλογίας 6 ἀργυρῶν δραχμῶν δι' ἑκάστον κάτοικον καὶ 3 δρχ. ποσοῦ νικελίνων καὶ χαλκῶν νομισμάτων ². Τὸ σύνολον τῶν κοπέντων νομισμάτων ἀνήλθεν εἰς 2.714.193 ἦτοι 1.809.462 ἀργυρᾶ καὶ 904.731 νικέλινα καὶ χάλκινα ³.

Προσέτι διὰ τοῦ νόμου 157 ὠρίσθη ἡ ἰσοτιμία μὲ τὰ ξένα χρυσᾶ νομίσματα :

Τὰ νομίσματα τῆς	Αὐστρίας	τῶν Φιορινίων	8 ἀντί δραχμῶν	20
» » »	» » »	» » »	4 » »	10
» » »	Ἰσπανίας	» Πεσσετῶν	20 » »	20
» » »	» » »	» » »	10 » »	10
» » τοῦ	Μονακοῦ	» Φράγκων	20 » »	20
» » τῆς	Ρουμανίας	» λέι	20 » »	20
» » »	» » »	» » »	10 » »	10
» » »	Ρωσσίας	» ρουβλίων	8 » »	20
» » »	» » »	» » »	4 » »	10
» » »	Σερβίας	» δηναρίων	20 » »	20
» » »	» » »	» » »	10 » »	10
» » »	Τύνιδος	» φράγκων	20 » »	20
» » »	» » »	» » »	10 » »	10

Τὰ νομίσματα τῶν Κρατῶν τῆς Λατινικῆς Ἐνώσεως τῶν δραχμῶν ἢ φράγκων 20 Νομισματικῆς καὶ 10 εἰς τὸ ἄριον.

1.2.3. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 54. Τὰ χαλκονικέλινα νομίσματα ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως ἔφερον τὸ Βαυαρικὸν στέμμα εἰς κύκλον τὴν ἐπιγραφὴν «Κρητικὴ Πολιτεία», κάτωθεν δὲ τὸ ἔτος ἐκτύπωσης. Ἐπίσης ὑπὸ τὸ στέμμα διὰ κεφαλαίων γραμμάτων μικροῦ μεγέθους ἀνεγράφετο τὸ ὄνομα τοῦ χαράκτου τῶν Α. Βορρέα, δεδομένου ὅτι ταῦτα ἐκόπησαν βάσει συμβάσεως μετὰ τῆς ἐν Παρισίοις Ἐταιρίας Χυτηρίων καὶ Ἐλασματοουργίων (21 Μαΐου 1900). Στέφανος ἐξ ἐλαίας καὶ δάφνης ἔφερετο κυκλικῶς ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως ἀνοικτὸς ὄμος εἰς τὸ ἄνω μέρος μὲ τὸν δηλωτικὸν ἀριθμὸν τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος καὶ κάτωθεν τούτου καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου τὴν λέξιν «Λεπτά», κάτω δὲ ταύτης τὸ γράμμα Α, εἰς τὰ μονόλεπτα ὄμος ἀντι τῆς λέξεως «Λεπτά» ἀνεγράφετο ἡ λέξις «Λεπτόν». Τὰ νομίσματα ταῦτα ὡς καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἐκυκλοφόρησαν καὶ ἐν Ἑλλάδι διὰ τῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης δυνάμει τῶν Συνθηκῶν Ἀθηνῶν καὶ Βουκουρεστίου (1913) παραμένοντα ἐν κυκλοφορίᾳ μέχρι τοῦ 1923, ὅποτε καὶ ἀπεσύρθησαν ταύτης (βλ. σελ. 46).

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκδοσιν χαρτονομίσματος ἀπεφασίσθη αὕτη ἐν ἔτει 1868, ὅμως τὰ ἀποφασισθέντα πρὸς ἐκδοσιν γραμμᾶτια δὲν ἐξεδόθησαν ἀκυρωθέντος τοῦ Διατάγματος ἐκδόσεως τῶν (23ης Δεκεμβρίου 1868) «Περὶ ἐκδόσεως Χαρτονομίσματος».

Τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1885 ὑπεγράφη σύμβασις μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν τριῶν Τραπεζῶν : Ἑθνικῆς, Ἴονικῆς, καὶ Ἠπειροθεσσαλίας κυρωθεῖσης διὰ τοῦ νόμου ΑΤΜΒ' τῆς 21ης Δεκεμβρίου 1885 δι' ἧς ἐπετράπη εἰς τὰς ἐν λόγῳ Τραπεζὰς νὰ θέσωσι εἰς κυκλοφορίαν κερματικά γραμμᾶτια τῶν 2 δρχ. καὶ 1 δρχ., συνολικῆς ἀξίας 18 ἑκατομμυρίων, ἐναντί ἰσοπόσου δανείου χορηγηθέντος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον¹. Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου τούτου ἐξεδόθη τὴν 27ην Ἰανουαρίου 1886 διάταγμα δι' οὗ καθωρίσθη ὅτι ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα εἶχε δικαίωμα νὰ ἐκδώσῃ δίδραγμα κερματικά γραμμᾶτια 7.333.334 καὶ μονόδραγμα 3.666.666, ἥτοι σύνολον 11.000.000, ἡ Ἴονικὴ Τράπεζα 2.333.334 διὰ τὰ πρῶτα καὶ 1.166.666 διὰ τὰ δεύτερα, ἥτοι σύνολον 3.500.000 καὶ ἡ Προνομιούχος Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλίας 2.333.332 καὶ 1.666.668 ἀντιστοίχως, ἥτοι σύνολον 3.500.000. Ἄπαντα τὰ κερματικά γραμμᾶτια εἶχον ἐκτυπωθῆ εἰς τὰ αὐτὰ Ἐργοστάσια ἐπὶ ὁμοειδοῦς λευκοῦ χάρτου εἰς σχῆμα παραλληλόγραμμον (τὰ δίδραγμα 8 × 5 ἑκατ. καὶ τὰ μονόδραγμα 4 × 6,5 ἑκατ.), διαφέροντα κατὰ τὸν χρωματισμὸν τῆς ὀπισθίας ὄψεως ἀναλόγως τῆς ἐκδοθεισίας ταῦτα Τραπεζῆς, ἥτοι τῆς Ἑθνικῆς ἦσαν χρώματος κίττου, τῆς Ἴονικῆς καφεχροῦ καὶ τῆς Ἠπειροθεσσαλίας πρασίνου, τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ταμείου ἐκάστης Τραπεζῆς καὶ φυσικὰ τοῦ τίτλου αὐτῆς². Τὰ δίδραγμα ἔφερον τὰς προτομὰς Ἑρμοῦ καὶ Ἀθηνᾶς, ἐνθὲ τὰ μονόδραγμα μόνον τοῦ Ἑρμοῦ, τὸν τίτλον τοῦ προσυπογράψαντος μέλους τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὴν σειρὰν καὶ τὸν αἰξοντα ἀριθμὸν τοῦ νόμου δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐξεδόθησαν, τὸν ἀριθμὸν τοῦ γραμματίου, τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τοῦ ὀλογράφου δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ κατασκευάσαντος ταῦτα Ἐργοστασίου, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας ὄψεως εἰκονίζετο τὸ Ἑλληνικὸν Σῦμβολον. Διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 21ης Μαρτίου 1893 μετὰ τὴν πτώχευσιν καθωρίσθη καὶ ὁ τρόπος δι' οὗ θὰ καταστρέφοντο αἱ πλάκες τῶν κερματικῶν γραμματίων, αἵτινες καὶ θὰ ἀπεστέλλοντο εἰς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον³.

Διὰ τοῦ νόμου ΑΥΟΓ' τῆς 28ης Μαΐου 1887 ἐτροποποιήθη ἡ ἀνατέρα περὶ κερματικῶν γραμματίων σύμβασις, περιορισθέντος τοῦ ποσοῦ τοῦ δανείου εἰς 4.000.000 καὶ τοῦ ποσοῦ ἐκδόσεως κερματικῶν γραμματίων ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς εἰς 7.000.000, ὑποχρεωθείσης οὕτω ταύτης νὰ ἀποσύρῃ κερματικά γραμμᾶτια 4.000.000 δρχ.

Ἐπίσης διὰ Β. Διατάγματος τῆς 19ης Ἰουνίου 1893 «Περὶ ἐκτυπώσεως κερμάτων» ἐξετυπώθησαν κέρματα τῶν 20, 10 καὶ 5 λεπτῶν ἐκ μίγματος νικελίου 25 % καὶ χαλκοῦ 75 % βάρους 4 γρ. διὰ τὸ πρῶτον, 3 διὰ τὸ δεύτερον καὶ 2 διὰ τὸ τρίτον, ἐνθὲ ἡ διάμετρος τῶν ἦτο ἀντιστοίχως 21, 19 καὶ 17 χιλιοστὸμ.

1. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 57.

2. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 58.

3.4. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 44 - 45.

Ἐπίσης πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν τεθέντων ἀπὸ τοῦ 1883 εἰς κυκλοφορίαν χαρτί-νων γραμματίων τῆς 1 καὶ 2 δρχ. ἐπετράπη δυνάμει τοῦ Νόμου ΓΧΜΑ' (3641) τοῦ ἔτους 1910 ἡ ἐκτύπωσις ἀργυρῶν διδράχμων καὶ μονοδράχμων κερμάτων φερόντων γύρωθεν ραβδώσεις, ἐνῶ τὸ ποσὸν καὶ τὰ ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικὰ τούτων καθορίσθησαν διὰ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 9ης Σεπτεμβρίου 1910¹.

Τόσον τὰ μονόδραγμα ὅσον καὶ τὰ δίδραγμα ἐκόπησαν κατὰ τὰ ἔτη 1910 καὶ 1911, ἔφερον δὲ ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως τὴν κεφαλὴν τοῦ Γεωργίου εἰς περίγραμμα «Γεώργιος Α' Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων» καὶ κάτωθεν τὸ ἔτος τῆς ἐκτύπώσεως ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τὴν Θέτιδα ἐπὶ θαλασσίῳ ἵππῳ φέρουσαν εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡφαιστου κατασκευασθέντα ὄπλα καὶ ἐν τῷ ἐξέργῳ τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος διὰ τῶν λέξεων «Δραχμαὶ» διὰ τὰ κέρματα τῆς 1 δρα-χμῆς καὶ «Δίδραχμον» διὰ τὰ κέρματα τῶν 2 δραχμῶν².

Διὰ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 7ης Φεβρουαρίου 1895 «περὶ νέου τύπου κερ-ματικῶν γραμματίων» ἐξεδόθησαν νέα γραμμάτια τῶν αὐτῶν διαστάσεων μὲ τὰ προηγουμένα τῶν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἐχόντων χρῶμα κωανοῦν, τῆς Ἰονικῆς σκοριώχρου καὶ τῆς Προνομιοῦχου Ἡπειροθεσσαλίας πρασίνου, μὲ τὰς αὐτὰς ὡς καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν, ἐνῶ ἡ προτομὴ τοῦ Ἑρμοῦ ἀπεικονίζετο εἰς τὰ δίδραγμα καὶ ἡ τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὰ μονόδραγμα φέροντα καὶ τὰς ὑπογραφὰς καὶ τὸ Ἑλλη-νικὸν σύμβολον³.

Διὰ τῆς συμβάσεως τῆς 3ης Ἀπριλίου 1897 μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημο-σίου καὶ τῶν τριῶν Τραπεζῶν τὸ ποσὸν τῶν 14.000.000 ἠξήθη κατὰ 6.000.000, τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἀναλαβούσης τὴν ὑποχρέωσιν χορηγήσεως εἰς τὸ Δημό-σιον κερματικῶν γραμματίων ἀξίας 3.000.000 δρχ. καὶ τῶν δύο ἄλλων Τραπεζῶν ἀνά 1.500.000 δι' ἑκάστην ἐξ αὐτῶν⁴.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐκδοθέντων νομισμάτων καὶ χαρτονομισμάτων κατὰ τὴν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος περίοδον, ὅτε διὰ τοῦ νόμου ΓΧΜΑ' τοῦ 1910 τὰ ἀνωτέρω κυκλοφοροῦντα κερματικά γραμμάτια συνόλου 20 ἑκατομ. δραχμῶν ἔδει νὰ ἀποσυρθῶσι καὶ νὰ ἀντικατασταθῶσι μὲ ἀργυρὰ κέρματα, τοῦ ποσοῦ τούτων ὀρισθέντος εἰς 12.000.000 δρχ.⁵.

Τὸ ἔτος 1912 ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προαναφερθέντος νόμου ΓΧΜΑ' παρηγγέλ-θησαν εἰς τὸν οἶκον Compagnie Française de Metaux τῶν Παρισίων καὶ ἐξετυ-πώθησαν εἰς τὸ Νομισματοκοπεῖον τῶν Παρισίων μεταλλικὰ κέρματα τῶν 20, 10 καὶ 5 λεπτῶν (98 % νικελίου), συνολικῆς ἀξίας 7.500.000 δρχ. διὰ νὰ παρα-λειφθοῦν κέρματα ὀνομαστικῆς ἀξίας 6.178.905,40 δρχ., ἀκρωθείσης τῆς παραγ-γελίας διὰ τὰ ὑπόλοιπα⁶. Τὸ βάρος, ὁ τίτλος καὶ ἡ ἀνοχὴ τῶν κερμάτων τούτων καθορίσθη διὰ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 22ας Ὀκτωβρίου 1913.

Τὰ κέρματα ταῦτα διάτρητα ἔφερον εἰς τὸ κέντρον ὀπὴν καὶ ἐμπροσθεν, δεξιὰ αὐτῆς, τὸν Ἑλληνικὸν Θυρεὸν, ἀριστερὰ δὲ καὶ ἄνω τῆς ὀπῆς τὰς λέξεις

1.2.3. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 45.

4.5. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 59.

6. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 46.

«Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος», κάτωθεν δὲ τὴν χρονολογίαν ἐκτυπώσεως. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τὰ 20λεπτα ἔφερον κάτωθεν τὴν λέξιν «Λεπτά» δεξιὰ κλάδον ἐλαίας καὶ ἀριστερὰ τὴν Ἀθηνᾶν τοῦ Βαρβακείου, τὰ δὲ 10λεπτα καὶ 5λεπτα ἄνωθεν τῆς ὀπῆς τὸν ἀριθμὸν του καὶ ἀμφότερα δεξιὰ τῆς ὀπῆς τὴν λέξιν «λεπτά» ἐνῶ ὑπὸ τούτων κλάδον ἐλαίας καὶ ἀριστερὰ τὴν Ἀθηναϊκὴν γλαῦκα ἐπὶ κεκλιμένου ἀμφορέως¹.

Διὰ τοῦ ἰδίου Διατάγματος ἐπετράπη νὰ τεθῶσιν εἰς κυκλοφορίαν καὶ τὰ χάλκινα νομίσματα τῶν 10 καὶ 5 λεπτῶν, ἅτινα ἀπεσύρθησαν δυνάμει τοῦ νόμου ΓΧΜΑ' τοῦ 1910, ἐνῶ διὰ τοῦ Ν. Διατάγματος τῆς 21ης Ἰουλίου 1914 ἐπεβλήθη ἡ ἐπέκτασις τοῦ κρατοῦντος νομισματικοῦ συστήματος καὶ εἰς τὰς Νέας Χώρας².

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἐλληνικὰ νομίσματα, ἀπὸ τοῦ 1822 μέχρι τοῦ 1914, ὅτε καὶ ἐκηρύχθη ὁ Α' Παγκόσμιος Πόλεμος.

1.2. Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 47.